

REFERAT Magistraten 2022-25 d. 06-11-2023

Mødedato Mandag d. 06. november 2023 kl. 17:00

Mødested Udvalgsværelse 1

Indholdsfortegnelse

Meddelelser fra borgmesteren.....	3
Mødeplan 2024 for kommunalbestyrelsen og udvalg.....	4
Forslag til beslutning fra Vindfeldt, Loklindt, Bang Larsen, Kofoed, Fokdal, Kidde, Holme Nielsen	7
Pulje til mere uddannet pædagogisk personale (Opkvalificeringspuljen).....	11
Godkendelse af Klub Huset 2.0 som privat fritidshjem.....	13
Tilslutning til Veterankortet.dk - opfølgning på budgetaftale 2024.....	16
Orientering om udviklingsplan for Frederiksberg Hospital - temamøder.....	18
Bevilling af midler til viderebearbejdning af forslag til fremtidige kommunale funktioner på Freder	20
Forslag til Frederiksberg Bystrategi 2024.....	22
Forslag til Lokalplan 239 for særlige boformer på Nordre Fasanvej 99 med tilhørende forslag til Kc	26
Forslag til beslutning fra rådmand Thyge Enevoldsen om at plante mikro-byskove, Miyawaki-skove	30
Godkendelse af projektmateriale for monument ved Forum til minde om frihedskampen.....	32
Orientering om anmodning fra Frederiksberg Forsynings bestyrelse vedrørende de fælles kommuna	36
Udviklingsplan Solbjerg Parkkirkegård.....	42
Skybrudspakke 2024.....	46
Etablering af affaldsordning for bleer til genanvendelse.....	53
Lukket.....	56

Punkt 285: Meddelelser fra borgmesteren

00.22.00-P35-5-23

Sagsfremstilling

a. Orientering om dom fra Østre Landsret

Magistraten tog en orientering om en dom fra Østre Landsret i en personalesag, hvor Frederiksberg Kommune i det væsentlige blev frifundet, til efterretning.

b. Anke af dom afsagt fra Retten på Frederiksberg

Magistraten tog en orientering om, at en dom i en parkeringssag afsagt af Retten på Frederiksberg er blevet anket af modparten, til efterretning.

c. Bestyrelsen for Frederiksberg Boligfond

Forvaltningen blev anmodet om at forelægge en sag om udpegning af medlem til bestyrelsen for Frederiksberg Boligfond til et ekstraordinært magistratsmøde den 13. november og efterfølgende kommunalbestyrelsesmøde samme aften.

d. Dom i en retssag mellem Frederiksberg Boligfond og lejerne

Borgmesteren orienterede om en dom afsagt af Københavns Byret vedrørende ejendommen Svalegården.

e. Kommunens lønpolitik

På baggrund af presseomtale af kommunernes lønninger blev forvaltningen anmodet om en redegørelse for antallet af og baggrunden for ansatte med løn over en million kroner.

f. Sag om borgermøder

Forvaltningen oplyste på forespørgsel, at sagen om borgermøder snarest forventes forelagt Magistraten.

g. Orientering om en konkret sag.

Borgmesteren gav en aktuel status om en konkret sag.

Punkt 286: Mødeplan 2024 for kommunalbestyrelsen og udvalg

00.22.00-G01-15-23

Resume

Kommunalbestyrelsen skal fastlægge mødeplanen for 2024 for kommunalbestyrelsen og udvalgene. Mødeplanen for 2024 følger det kendte mønster med den tilføjelse, at økonomiseminar for kommunalbestyrelsen i januar og budgetorientering for kommunalbestyrelsen i maj og august er skrevet ind.

Beslutning

Magistraten indstiller til kommunalbestyrelsen at godkende den vedlagte mødeplan for kommunalbestyrelsen for 2024.

Magistraten godkendte den vedlagte mødeplan for Magistraten for 2024.

Indstilling

Forvaltningen indstiller, at Magistraten indstiller til kommunalbestyrelsen at godkende den vedlagte mødeplan for kommunalbestyrelsen for 2024.

Forvaltningen indstiller, at Magistraten godkender den vedlagte mødeplan for Magistraten for 2024.

Forvaltningen indstiller til Børneudvalget, Undervisningsudvalget, Sundheds- og Forebyggelsesudvalget, Socialudvalget, Arbejdsmarkeds-, Vækst- og Uddannelsesudvalget, Ældre- og Omsorgsudvalget, By- og Erhvervsstrategisk udvalg og Kultur- og Fritidsudvalget, at de lægger en særskilt mødeplan for 2024 for udvalget med højst 10 udvalgsmøder i 2024 og på de foreslåede mødeaftener.

Forvaltningen indstiller til Klima-, Plan- og Boligudvalget og Miljø- og Trafikudvalget, at de fastlægger en mødeplan for 2024 for udvalget på de foreslåede mødeaftener.

Sagsfremstilling

Magistraten bad forvaltningen undersøge, om det er muligt at afholde budgetkonferencen i slutningen af september i stedet for begyndelsen af september som først foreslået. Magistraten bad endvidere om, at det første møde i 2024 bliver den 15. januar og ikke den 8. januar som først foreslået, og at efterfølgende møder rykkes tilsvarende, dog med mulighed for kun at have én udvalgsaften i februar frem til mødet i kommunalbestyrelsen den 26. februar 2024.

I det nye forslag til mødeplan 2024 ligger årets første mødeaften den 15. januar. I februar er der én udvalgsaften, den 5. februar, og dermed kun en mødeaften frem til mødet i kommunalbestyrelsen den 26. februar. De øvrige mødeaftener i første halvdel af 2024 er som i det oprindelige forslag.

Vedrørende budgetkonference vil en flytning til slutningen af september medføre en dårligere understøttelse af partier uden for budgetforliget. Placeres budgetkonferencen den 20.-22. september, vil både forligspartierne og eventuelle partier uden for et forlig, have frist for ændringsforslag dagen efter budgetkonferencen. Det vil derfor ikke være muligt for forvaltningen at understøtte partier uden for forliget. Ydermere vil det også betyde, at det ikke vil være muligt at stemme særskilt om dele af budgetforliget, da der ikke vil være tid til at dele budgetforliget og eventuelle alternative budgetforslag op. Forvaltningen anbefaler på den baggrund, at budgetkonferencen fastholdes fra fredag til søndag den 6.-8. september 2024.

Sagsfremstilling til Magistraten den 30. oktober 2023:

Kommunalbestyrelsen fastlægger hvert år mødeplanen for de politiske møder i kommunalbestyrelsen og udvalgene for deres vedkommende det følgende år.

Et forslag til mødeplan for 2024 er vedlagt denne sag. Forslaget til mødeplan fastholder principperne for mødekadence i forhold til tidligere år, herunder at de fastlagte politiske møder afholdes mandag aften. Som følge af aftalen om Frederiksberg Kommunes budget for 2024 skal Børneudvalget, Undervisningsudvalget, Sundheds- og Forebyggelsesudvalget, Socialudvalget, Arbejdsmarkeds-, Vækst- og Uddannelsesudvalget, Ældre- og Omsorgsudvalget, By- og Erhvervsstrategisk udvalg og Kultur- og Fritidsudvalget fastlægge højst 10 udvalgsmøder i løbet af 2024.

Første halvår 2024

Efter det vedlagte udkast til mødeplan vil de ordinære politiske møder begynde med udvalgsmøder den 8. januar 2024. Der er økonomiseminar for kommunalbestyrelsen den 29. januar, en udvalgsaften. Der er vinterferie i uge 7, og påsken

falder i uge 13-14. Der er lagt en ekstra udvalgsaften ind i april af hensyn til kommunalbestyrelsens behandling af Frederiksberg Kommunes årsregnskab. Det betyder, at der op til kommunalbestyrelsesmødet den 29. april er tre udvalgsaftener.

Som i tidligere år foreslås det, at der afholdes budgetorientering i foråret, hvor 1. finansielle orientering gennemgås for hele kommunalbestyrelsen. Grundet pinsen, den 20. maj, foreslås orienteringen afholdt om eftermiddagen inden mødet i kommunalbestyrelsen den 27. maj. Det foreslås også, at der afholdes et ekstraordinært møde i Magistraten den samme dag, hvor der alene er 1. finansielle orientering på dagsordenen.

Hvis der ikke er ønske om et ekstraordinært møde i Magistraten den 27. maj, er det muligt at vente med behandlingen af 1. finansielle orientering til den 3. juni, men at fastholde budgetorienteringen for hele kommunalbestyrelsen den 27. maj 2024.

Folkemødet på Bornholm foregår i 2024 den 13.-15. juni. Det sidste møde inden sommerferien er efter den foreslåede mødeplan kommunalbestyrelsens møde den 17. juni 2024.

Andet halvår 2024

Efter det vedlagte udkast til mødeplan vil den første mødeaften efter sommerferien blive den 12. august 2024. Det sidste møde inden jul er den 2. december 2024.

Der er budgetorientering for kommunalbestyrelsen den 19. august 2024, en udvalgsaften.

Som det fremgår af mødeplanen, er der 1. behandling af budget 2025 den 2. september 2024 og 2. behandling den 7. oktober 2024. Budgetkonferencen afholdes den 6.-7. september 2024. Forvaltningen har indhentet information fra partierne om, hvornår landsråd, kongresser, landsmøder mv. ligger i 2024 for så vidt muligt at undgå overlap mellem budgetkonferencen og partiernes landsmøder.

Forvaltningen har fået oplyst følgende om landsmøder for de partier, der på nuværende tidspunkt er repræsenteret i kommunalbestyrelsen:

C har landsråd den 21.-22. september 2024.

Ø har årsmøde - afventer

A har kongres den 13.-15. september 2024.

B har landsmøde den 14.-15. september 2024.

V har landsmøde den 16.-17. november 2024.

F har landsmøde - afventer

M har årsmøde den 16. marts 2024.

På baggrund af information fra partierne synes der ikke at være konflikter mellem landsmøder mv. og det foreslåede tidspunkt for budgetkonferencen i Frederiksberg Kommune.

Efterårsferien er i uge 42. Mandagen efter efterårsferien holdes mødefri.

Økonomi

Ingen

Borgmesterpåtegning

Nej

Behandling

Magistraten, samtlige fagudvalg, kommunalbestyrelsen.

Historik

Indstilling 30. oktober 2023, pkt. 277:

Forvaltningen indstiller, at Magistraten indstiller til kommunalbestyrelsen at godkende den vedlagte mødeplan for kommunalbestyrelsen for 2024.

Forvaltningen indstiller, at Magistraten godkender den vedlagte mødeplan for Magistraten for 2024.

Forvaltningen indstiller til Børneudvalget, Undervisningsudvalget, Sundheds- og Forebyggelsesudvalget, Socialudvalget, Arbejdsmarkeds-, Vækst- og Uddannelsesudvalget, Ældre- og Omsorgsudvalget, By- og Erhvervsstrategisk udvalg og Kultur- og Fritidsudvalget, at de lægger en særskilt mødeplan for 2024 for udvalget med højst 10 udvalgsmøder i 2024 og på de foreslåede mødeaftener.

Forvaltningen indstiller til Klima-, Plan- og Boligudvalget og Miljø- og Trafikudvalget, at de fastlægger en mødeplan for 2024 for udvalget på de foreslåede mødeaftener.

Beslutning fra Magistraten 2022-25, 30. oktober 2023, pkt. 277:

Magistraten udsatte sagen efter drøftelse, idet forvaltningen blev anmodet om at overveje om budgetkonferencen kan flyttes til ultimo september. Herudover skal et nyt mødeplanudkast baseres på, at første udvalgsaften er den 15. januar 2024, og efterfølgende den 22. januar 2024 med møde i kommunalbestyrelsen den 29. januar 2024. De øvrige konsekvenser overvejes, herunder om der i februar måned alene skal holdes en udvalgsaften op til planlagt møde i kommunalbestyrelsen den 26. februar 2024.

Bilag

forslag mødeplan 2024 .

Punkt 287: Forslag til beslutning fra Vindfeldt, Loklindt, Bang Larsen, Kofoed, Fokdal, Kidde, Holme Nielsen, Lundtoft, Enevoldsen, Vitting, Christiansen, Wibroe, Løcke, Sylvest-Noer og Heltberg om øget borgerinddragelse og bæredygtighed

00.00.00-P35-1-23

Resume

Michael Vindfeldt (S), Lone Loklindt (R), Mette Bang Larsen (EL), Lotte Kofoed (SF), Freja Fokdal (RV), Ruben Kidde (RV), Rasmus Holme Nielsen (Ø), Anja Lundtoft (Ø), Thyge Enevoldsen (Ø), Bianca Vitting (Ø), Sabrina Louise Christiansen (Ø), Gunvor Wibroe (S), Malte Mathies Løcke (S), Christina Sylvest-Noer (S) og Sine Heltberg (S) har stillet forslag om, at Frederiksberg Kommune skal arbejde mere aktivt for at fremme bæredygtighed og borgerinddragelse. Magistraten skal med denne sag tage stilling til, hvorvidt beslutningsforslaget skal tiltrædes.

Beslutning

Magistraten indstiller at tiltræde forslaget om, at alle politiske udvalg i løbet af valgperioden arbejder med bæredygtighed og borgerinddragelse på egne områder, idet det bemærkes, at en evt. opprioritering af arbejdet med borgerinddragelse og bæredygtighed i den forbindelse skal ske inden for udvalgets eksisterende økonomiske rammer og medarbejderressourcer, alternativt løftes til budgetforhandlingerne.

Magistraten indstiller, at følgende forslag tiltrædes:

- Princip om at de politiske sager er skrevet, så de er lette at forstå, og alle vigtige beslutninger og konsekvenser fremgår klart
- Princip om at færrest mulige sager er på lukket dagsorden

Magistraten indstiller at følgende forslag ikke tiltrædes, idet en opprioritering i forhold til det nuværende niveau forudsætter, at der afsættes yderligere ressourcer hertil:

- at alt relevant information er tilgængelig på engelsk
- at søge inspiration og viden i internationale netværk til at levere løsninger på energi, bolig- og transportområdet mv.

De ikke tiltrådte dele af forslaget bliver oversendt til budgetforhandlingerne.

Magistraten anmodede om, at den kommende sag om katalog for borgerinddragelse, som skal forelægges for By-og Erhvervsstrategisk udvalg, også forelægges for Magistraten.

Indstilling

Forvaltningen indstiller,

1. at forslaget om, at alle politiske udvalg i løbet af valgperioden arbejder med bæredygtighed og borgerinddragelse på egne områder tiltrædes, idet det bemærkes, at en generel opprioritering af borgerinddragelse ikke vil kunne ske inden for forvaltningens eksisterende ressourcer.

2. at forslaget om, at relevant information er tilgængelig på engelsk tiltrædes ved, at forvaltningen i forbindelse med etableringen af kommunens nye hjemmeside undersøger, om der er yderligere informationer, der kan gøres tilgængelige, idet det samtidig bemærkes, at en vidtgående forøgelse af mængden af engelsksproget information på hjemmesiden ikke vil kunne ske inden for forvaltningens eksisterende ressourcer.

3. at forslaget om, at der kommunikeres til borgerne på en forståelig måde ved, at politiske sager er skrevet, så de er lette at forstå, og at alle vigtige beslutninger og konsekvenser fremgår klart, tiltrædes, idet forvaltningen vil fremlægge en ny sagskabelon for fremstillingen af sager til de politiske udvalg med fokus dels på at tydeliggøre problemstilling, konsekvenser og løsning og dels på at gøre sagerne kortere.

4. at forslaget om åbne elementer i alle lukkede sager ikke tiltrædes, idet dette vil være en ressourcekrævende, manuel gennemgang af alle relevante sager.

5. at forslaget om at søge inspiration og viden i internationale netværk til at levere løsninger på energi, bolig- og transportområdet m.v. ikke tiltrædes, idet dette allerede sker i et vist omfang, og idet det bemærkes, at en egentlig opprioritering af kommunens deltagelse i internationale netværk, vidensindsamling mv, ikke vil kunne ske inden for forvaltningens eksisterende ressourcer.

Sagsfremstilling

"Forslag til beslutning fra Michael Vindfeldt (S), Lone Loklindt (R), Mette Bang Larsen (EL), Lotte Kofoed (SF), Freja Fokdal (RV), Ruben Kidde (RV), Rasmus Holme Nielsen (Ø), Anja Lundtoft (Ø), Thyge Enevoldsen (Ø), Bianca Vitting (Ø), Sabrina Louise Christiansen (Ø), Gunvor Wibroe (S), Malte Mathies Løcke (S), Christina Sylvest-Noer (S) og Sine Heltberg (S) om øget borgerinddragelse og bæredygtighed.

Frederiksberg skal være en bæredygtig by med god service, ordentlig dialog med og inddragelse af borgerne samt åbenhed om de politiske beslutninger. Derfor foreslås det, at alle politiske udvalg i løbet af valgperioden arbejder med bæredygtighed og borgerinddragelse på egne områder, således at der skabes en ny politisk kultur. Det er op til de enkelte udvalg at definere, hvordan man vil prioritere arbejdet med bæredygtighed og borgerinddragelse, så der findes løsninger, der passer til området, og den service, der ydes. Arbejdet kan både fokusere på de større politikker, som på mindre, fysiske pilotprojekter i byen, på at fremme forslag fra borgerne bl.a. via Borgerforslag (frederiksberg.dk), og på at skabe fælles grønne løsninger i samarbejde med andre kommuner.

Det understreges, at god borgerinddragelse kræver, at kommunen kommunikerer til borgerne på en forståelig måde. Det forudsætter, at de politiske sager er skrevet, så de er lette at forstå, at alle vigtige beslutninger og konsekvenser fremgår klart, og at færrest muligt sager er på lukket dagsorden. Det bør derfor tilstræbes, at der altid er et åbent element i alle sager, der diskuteres af kommunalbestyrelsen.

Som en international kommune vil vi yderligere arbejde for, at relevant information også er tilgængelig på engelsk og for at søge inspiration og viden i internationale netværk til at levere løsninger på energi, bolig- og transportområdet m.v."

Nedenfor besvares de forskellige dele af beslutningsforslaget enkeltvis.

De politiske udvalg arbejder allerede i dag på forskellig vis og i forskelligt omfang med både bæredygtighed og borgerinvolvering. Variationen på tværs af udvalg skyldes bl.a. forskelligartede kerneopgaver og kan også i et vist omfang variere som følge af lovgrundlaget for udvalgets arbejde, hvori der kan være konkrete krav, som udvalget skal opfylde.

Bæredygtighed, forstået som både miljømæssig-, social-, og økonomisk bæredygtighed, er et generelt fokusområde i Frederiksberg Kommune, hvilket bl.a. er beskrevet i handlingsplanen "Plan for Frederiksberg Kommunes bidrag til FN's verdensmål", som kommunalbestyrelsen vedtog i februar 2020. Det fremgår af handlingsplanen, at bæredygtighed bl.a. skal integreres i udvalgenes politikker og strategier.

Såfremt der er et ønske om at styrke udvalgenes arbejde med bæredygtighed og borgerinddragelse, kan det enkelte udvalg beslutte, hvordan og hvornår udvalget ønsker at arbejde med bæredygtighed og borgerinddragelse. Såfremt drøftelsen i udvalgene fører til et ønske om flere borgerinddragelsesaktiviteter, skal der afsættes ekstra midler til dette, da borgerinddragelse erfaringsmæssigt er en ressourcekrævende aktivitet, som forvaltningen ikke har kapacitet eller kompetencer til at understøtte i større omfang end i dag inden for eksisterende ressourcer.

I forhold til den del af beslutningsforslaget, der vedrører måden at kommunikere til borgerne, vil forvaltningen udvikle en ny skabelon for fremstillingen af sager til de politiske udvalg. Fokus i den nye skabelon er dels på at tydeliggøre problemstilling, konsekvenser og løsning, og dels på at gøre sagerne væsentligt kortere.

I forhold til den del af beslutningsforslaget, der vedrører, at der altid bør tilstræbes et åbent element i alle sager, der diskuteres af kommunalbestyrelsen, skal det understreges, at Frederiksberg Kommune i henhold til Kommunestyrelsesloven skal offentliggøre dagsorden og beslutninger fra møder i Kommunalbestyrelsen. Kommunalbestyrelsen kan i nogle tilfælde beslutte, at en sag skal behandles for lukkede døre, hvis sagen indeholder fortrolige oplysninger, f.eks. personalesager. Grundet reglerne om tavshedspligt vil udelukkende sagens overskrift samt beslutning i lukkede sager fremgå af dagsordener og referater på Frederiksberg Kommunes hjemmeside, medmindre en offentliggørelse af en beslutning er i strid med reglerne om tavshedspligt. I de sjældne tilfælde vil forvaltningen vurdere om delelementer af beslutningen alligevel kan offentliggøres.

Det vil være muligt juridisk set at beslutte, at der altid skal være et åbent element i sagsfremstillingen i sager på lukket dagsorden, men det vil kræve en manuel gennemgang af sagsfremstillingen med henblik på at vurdere, hvilke elementer der er tavshedsbelagt. Forvaltningen vurderer, at det vil være en ressourcekrævende indsats, som ikke vil stå mål med formålet. I 2022 var i alt 26 sager på lukket dagsorden i Kommunalbestyrelsen.

I forhold til den del af beslutningsforslaget, der vedrører tilgængelig engelsksproget information, er udvalgte informationer vedrørende bl.a. borgerservice, sundhed, dagtilbud og erhverv tilgængelige på engelsk på Frederiksberg Kommunes hjemmeside. I forbindelse med etablering af Frederiksberg Kommunes nye hjemmeside er forvaltningen i gang med at undersøge, om der er yderligere informationer på hjemmesiden, der bør være tilgængelige på engelsk. Såfremt mængden af engelsksproget information på hjemmesiden skal øges væsentligt – eller hvis der ønskes en egentlig engelsk udgave af hjemmesiden – skal der afsættes særskilte midler hertil.

I forhold til den del af beslutningsforslaget, der vedrører kommunens arbejde med at søge inspiration og viden i internationale netværk til at levere løsninger på energi, bolig- og transportområdet m.v., arbejdes der allerede i dag løbende med dette i By-, Kultur- og Miljøområdet. Det sker f.eks. ved at indgå i et EU-projekt om klimatilpasning, hvor kommuner i Europa samarbejder om at optimere informationen til borgerne i forbindelse med f.eks. skybrud.

Derudover har Frederiksberg Kommune sammen med Region Hovedstaden, Region Sjælland og 46 kommuner et fælles kontor "Greater Copenhagen EU Office" i Bruxelles, som Frederiksberg Kommune bruger til at indhente inspiration og viden fra udlandet samt søge inspiration og viden i internationale netværk med henblik på at levere løsninger på energi, bolig- og transportområdet m.v.

I forhold til beslutningsforslaget bemærkes generelt, at Frederiksberg Kommunes administrative udgifter er væsentligt lavere end gennemsnittet for kommuner i hovedstadsområdet, og at der på de seneste budgetter er gennemført administrative besparelser – f.eks. en generel rammebesparelse på 1,5 procent i 2023. Der vurderes inden for det eksisterende administrative budget alene plads til at iværksætte begrænsede nye initiativer.

Økonomi

Sagen har ikke i sig selv økonomiske konsekvenser, hvis indstillingerne tiltrædes.

Det bemærkes, at såfremt der ønskes mere vidtgående initiativer for så vidt angår borgerinddragelse, engelsksproget kommunikation og internationalt arbejde, end der lægges op til med indstillingerne, vil der skulle afsættes ressourcer hertil, idet det konkrete niveau vil afhænge af ambitionsniveauet.

Borgmesterpåtegning

Nej

Behandling

Magistraten den 28. august og den 18. september 2023

Historik

Kommunalbestyrelsen oversendte den 27. februar 2023 beslutningsforslaget til udvalgsbehandling i Magistraten.

Indstilling 28. august 2023, pkt. 234:

Forvaltningen indstiller,

1. at forslaget om, at alle politiske udvalg i løbet af valgperioden arbejder med bæredygtighed og borgerinddragelse på egne områder tiltrædes, idet det bemærkes, at en generel opprioritering af borgerinddragelse ikke vil kunne ske inden for forvaltningens eksisterende ressourcer.
2. at forslaget om, at relevant information er tilgængelig på engelsk tiltrædes ved, at forvaltningen i forbindelse med etableringen af kommunens nye hjemmeside undersøger, om der er yderligere informationer, der kan gøres tilgængelige, idet det samtidig bemærkes, at en vidtgående forøgelse af mængden af engelsksproget information på hjemmesiden ikke vil kunne ske inden for forvaltningens eksisterende ressourcer.
3. at forslaget om, at der kommunikeres til borgerne på en forståelig måde ved, at politiske sager er skrevet, så de er lette at forstå, og at alle vigtige beslutninger og konsekvenser fremgår klart, tiltrædes, idet forvaltningen vil fremlægge en ny sagsskabelon for fremstillingen af sager til de politiske udvalg med fokus dels på at tydeliggøre problemstilling, konsekvenser og løsning og dels på at gøre sagerne kortere.
4. at forslaget om åbne elementer i alle lukkede sager ikke tiltrædes, idet dette vil være en ressourcekrævende, manuel gennemgang af alle relevante sager.

5. at forslaget om at søge inspiration og viden i internationale netværk til at levere løsninger på energi, bolig- og transportområdet m.v. ikke tiltrædes, idet dette allerede sker i et vist omfang, og idet det bemærkes, at en egentlig opprioritering af kommunens deltagelse i internationale netværk, vidensindsamling mv, ikke vil kunne ske inden for forvaltningens eksisterende ressourcer.

Beslutning fra Magistraten 2022-25, 28. august 2023, pkt. 234:

Sagen blev udsat.

Indstilling 18. september 2023, pkt. 241:

Forvaltningen indstiller,

1. at forslaget om, at alle politiske udvalg i løbet af valgperioden arbejder med bæredygtighed og borgerinddragelse på egne områder tiltrædes, idet det bemærkes, at en generel opprioritering af borgerinddragelse ikke vil kunne ske inden for forvaltningens eksisterende ressourcer.

2. at forslaget om, at relevant information er tilgængelig på engelsk tiltrædes ved, at forvaltningen i forbindelse med etableringen af kommunens nye hjemmeside undersøger, om der er yderligere informationer, der kan gøres tilgængelige, idet det samtidig bemærkes, at en vidtgående forøgelse af mængden af engelsksproget information på hjemmesiden ikke vil kunne ske inden for forvaltningens eksisterende ressourcer.

3. at forslaget om, at der kommunikeres til borgerne på en forståelig måde ved, at politiske sager er skrevet, så de er lette at forstå, og at alle vigtige beslutninger og konsekvenser fremgår klart, tiltrædes, idet forvaltningen vil fremlægge en ny sagsskabelon for fremstillingen af sager til de politiske udvalg med fokus dels på at tydeliggøre problemstilling, konsekvenser og løsning og dels på at gøre sagerne kortere.

4. at forslaget om åbne elementer i alle lukkede sager ikke tiltrædes, idet dette vil være en ressourcekrævende, manuel gennemgang af alle relevante sager.

5. at forslaget om at søge inspiration og viden i internationale netværk til at levere løsninger på energi, bolig- og transportområdet m.v. ikke tiltrædes, idet dette allerede sker i et vist omfang, og idet det bemærkes, at en egentlig opprioritering af kommunens deltagelse i internationale netværk, vidensindsamling mv, ikke vil kunne ske inden for forvaltningens eksisterende ressourcer.

Beslutning fra Magistraten 2022-25, 18. september 2023, pkt. 241:

Magistraten udsatte sagen efter drøftelse.

Punkt 288: Pulje til mere uddannet pædagogisk personale (Opkvalificeringspuljen)

28.00.00-G01-42-23

Resume

Frederiksberg Kommune har fået tildelt midler fra Undervisningsministeriets pulje til mere uddannet pædagogisk personale. Med denne sag orienteres om puljen og søges om indtægts- og udgiftsbevilling.

Beslutning

Magistraten og Børneudvalget indstiller, at der meddeles henholdsvis indtægts- og udgiftsbevilling på 1,137 mio.kr. i 2023 under børneudvalget, finansieret af tilskud fra Undervisningsministeriets pulje til mere uddannet pædagogisk personale (Opkvalificeringspuljen).

Indstilling

Børneudvalget indstiller, at der meddeles henholdsvis indtægts- og udgiftsbevilling på 1,137 mio.kr. i 2023 under børneudvalget, finansieret af tilskud fra Undervisningsministeriets pulje til mere uddannet pædagogisk personale (Opkvalificeringspuljen).

Sagsfremstilling

Med finansloven for 2023 har regeringen fastholdt de midler til opkvalificering på dagtilbudsområdet, som blev afsat med Aftale om minimumsnormeringer af 5. december 2020. Midlerne udmøntes som en tildelingspulje, og den enkelte kommunes tilskud er beregnet på baggrund af det forventede børnetal i 2023.

Opkvalificeringspuljens formål er *at øge fagligheden på dagtilbudsområdet ved at understøtte kommunernes mulighed for at opkvalificere pædagogisk personale i dagtilbud. Det er ambitionen, at midlerne fra opkvalificeringspuljen fører til flere pædagoger og pædagogiske assistenter. Herudover gives der mulighed for opkvalificering i bredere forstand gennem voksen- og efteruddannelse.*

Midlerne skal sikre, at

- *ufaglært pædagogisk personale bliver bedre klædt på til hverdagen i dagtilbud*
- *ufaglært pædagogisk personale i dagtilbud forberedes, motiveres og afklares til eventuelt senere at kunne gennemføres den pædagogiske assistentuddannelse (PAU) eller meritpædagoguddannelsen*
- *erfarne pædagogmedhjælpere i dagtilbud og dagplejere kan blive uddannet gennem PAU og meritpædagoguddannelsen*
- *pædagogiske assistenter i dagtilbud og dagplejere, der allerede har en PAU, kan blive uddannet til pædagog gennem meritpædagoguddannelsen*
- *uddannet pædagogisk personale i dagtilbud kan opnå specialisering i relevante pædagogiske temaer som f.eks. sprog, arbejdet med børn i udsatte positioner, udeliv, motorik eller musik. Øget mulighed for specialisering skal både understøtte øget faglighed og fastholdelse af det pædagogiske personale i dagtilbud i arbejdet med børnene.*

Frederiksberg Kommune har fået tilsagn på et tilskud fra Opkvalificeringspuljen på 1,137 mio.kr. i 2023, samt et årligt tilskud på 2,080 mio.kr. i 2024 og 2025. Tilskuddet i 2024-2025 er dog betinget af, at puljen videreføres på finanslove for de pågældende år.

Midlerne skal benyttes til opkvalificering af pædagogisk personale ansat i dagtilbud (kommunale, selvejende og private daginstitutioner, puljeinstitutioner og dagpleje) eller til personale, som har en pædagogisk funktion i relation til børn eller personale i dagtilbud. Midlerne må ikke indgå i beregningen af forældrebetalingen. Tilsagnsbrev fra Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, samt Vejledning om Opkvalificeringspuljen 2023-2025 er vedlagt sagen som bilag.

Økonomi

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet har givet tilsagn om 1,137 mio.kr. i 2023 til Frederiksberg Kommune. Derfor ønskes der med denne sag meddelt hhv. indtægts- og udgiftsbevilling på samme beløb i 2023. Når endeligt tilsagn om midlerne for 2024 og 2025 modtages, vil børneudvalget blive forelagt yderligere bevillingssager.

Bevillingen for 2023 skal benyttes til opkvalificeringsforløb, der påbegyndes fra 1. august 2023 til og med 31. juli 2024. Da det er begrænset, hvor mange forløb Frederiksberg Kommune kan nå og igangsætte i de resterende måneder af 2023,

så må det forventes, at en del af bevillingen for 2023 overføres til 2024 efter endt regnskabsår.

Borgmesterpåtegning

Intet at bemærke.

Behandling

Børneudvalget, Magistraten og Kommunalbestyrelsen

Historik

Indstilling 30. oktober 2023, pkt. 86:

Børne- og ungeområdet indstiller, at der meddeles henholdsvis indtægts- og udgiftsbevilling på 1,137 mio.kr. i 2023 under børneudvalget, finansieret af tilskud fra Undervisningsministeriets pulje til mere uddannet pædagogisk personale (Opkvalificeringspuljen).

Beslutning fra Børneudvalget 2022-25, 30. oktober 2023, pkt. 86:

Børneudvalget indstiller, at der meddeles henholdsvis indtægts- og udgiftsbevilling på 1,137 mio.kr. i 2023 under børneudvalget, finansieret af tilskud fra Undervisningsministeriets pulje til mere uddannet pædagogisk personale (Opkvalificeringspuljen).

Bilag

DAG 8155 Opkvalificeringspuljen 2023-2025_1.doc

Vejledning om opkvalificeringspuljen 2023 -2025.pdf

Bevillingsskema Pulje til mere uddannet pædagogisk personale (Opkvalificeringspuljen)

Punkt 289: Godkendelse af Klub Huset 2.0 som privat fritidshjem

28.03.00-A00-1-23

Resume

Det blev som en del af Budget 2023 besluttet, at fritids-, junior- og ungdomsklubben Klub Huset skal ophøre som kommunalt klubtilbud fra 1.maj 2024. Det fremgår endvidere af budgetaftalen, at partierne ønsker, at det afsøges, om der er ønske om at videreføre klubben som privat klub. Forvaltningen har siden vedtagelse af Budget 2023 været i dialog med flere interessenter, hvor alene en forældre- og personalegruppe fra det eksisterende klubtilbud var interesseret i en ren omdannelse af ejendommen Sankt Knuds Vej 7 til et privat klubtilbud/fritidshjem svarende til det eksisterende klubtilbud. Forældre- og personalegruppen fra det eksisterende klubtilbud har nu sendt en ansøgning om godkendelse af Klub Huset 2.0 som privat institution fra 1. maj 2024.

Beslutning

Magistraten og Undervisningsudvalget indstiller, at Klub Huset 2.0 godkendes som privat fritidshjem med virkning fra 1. maj 2024.

Indstilling

Undervisningsudvalget indstiller til Magistraten, at Klub Huset 2.0 godkendes som privat fritidshjem med virkning fra 1. maj 2024.

Sagsfremstilling

Det blev som en del af Budget 2023 besluttet, at fritids-, junior- og ungdomsklubben Klub Huset skal ophøre som kommunalt klubtilbud fra 1.maj 2024. Det fremgår endvidere af budgetaftalen, at partierne ønsker, at det afsøges, om der er ønske om at videreføre klubben som privat klub. Forvaltningen har siden vedtagelse af Budget 2023 været i dialog med flere interessenter, hvor alene en forældre- og personalegruppe fra det eksisterende klubtilbud var interesseret i en ren omdannelse af ejendommen Sankt Knuds Vej 7 til et privat klubtilbud/fritidshjem svarende til det eksisterende klubtilbud.

Ifølge Dagtilbudslovens § 52, stk. 5, kan private leverandører efter aftale med kommunalbestyrelsen drive fritidshjem som private fritidshjem. Lovteksten om private fritidshjem er målrettet tilbud til de mindste skolebørn, men det fremgår ikke direkte om de også kan eller ikke kan anvendes i forhold til klubtilbud til de større børn. Løsningen baserer sig således på en forvaltningsmæssig vurdering af, at dette er tilladt, selvom det ikke er en bredt anvendt udmøntning af lovens bestemmelser. En godkendelse af Klub Huset 2.0 skal således gøres med opmærksomhed herpå. Der henvises i den forbindelse til, at kommunalbestyrelsen på mødet den 28. september 2020, sag nr. 271, godkendte Louis P Klub som privat fritidshjem.

Forvaltningen har med udgangspunkt i ovenstående og Frederiksberg Kommunes godkendelseskriterier for private leverandører af dagtilbud efter dagtilbudsloven gennemført drøftelser med forældre- og medarbejdergruppen fra Klub Huset og Børneringen, og forvaltningen har nu modtaget en ansøgning om godkendelse af Klub Huset 2.0 som privat institution fra 1. maj 2024 fra forældre- og personalegruppen fra det eksisterende klubtilbud. Ansøgningen er udarbejdet i henhold til Frederiksberg Kommunes godkendelseskriterier for private leverandører af dagtilbud efter dagtilbudsloven med følgende tilpasninger i forhold til, at der her er tale om et privat fritidshjem:

- De fysiske rammer: De to sidste afsnit i godkendelseskriteriernes kapitel om de fysiske rammer er ikke gældende ved ansøgning om oprettelse af et privat fritidshjem. Kommunalbestyrelsen har på mødet den 24. april 2023, sag nr. 91, bemyndiget forvaltningen til at indgå lejekontrakt med en privat institution om udlejning af kommunens ejendom beliggende på adressen Sankt Knuds Vej 7. Frederiksberg Kommune forventes derfor at indgå en lejekontrakt med den private institution om udlejning af kommunens ejendom beliggende Sankt Knuds Vej 7. Godkendelse af ansøgning om godkendelse af Klub Huset 2.0 som privat fritidshjem er således betinget af, at denne lejekontrakt indgås. De eksisterende lokaler er allerede indrettet og godkendt til fritidsaktiviteter. Det er fremadrettet et fælles ansvar at sikre, at alle myndighedskrav, for så vidt gælder lokalerne, overholdes.
- De pædagogiske rammer: Er ikke gældende ved ansøgning om oprettelse af et privat klubtilbud. Den private leverandør af et klubtilbud skal i stedet for leve op til målene for SFO og klub i Frederiksberg Kommune, som fremgår af afsnit 3.1 i Mål- og Indholdsbeskrivelse for SFO og klub i Frederiksberg Kommune.
- Tilskud: Det er jf. dagtilbudslovens § 60, stk. 2, kommunalbestyrelsen, der fastsætter tilskud til privat fritidshjem. Det fremgår af Bilag 1 til Budgetaftale 2023 under bemærkninger til beslutning om, at Klub Huset ophører som kommunalt tilbud i 2024 med mulighed for overgang til privat klub, at kommunen i dette tilfælde vil give tilskud til

den private klub svarende til omkostningen pr. barn i kommunens egne klubber. Frederiksberg Kommune yder således et tilskud til privat fritidshjem pr. barn, som er optaget i institutionen, og som er bosiddende i Frederiksberg Kommune. Tilskuddet til et privat fritidshjem vil udgøre 15.410 kr. pr. fritidsklubbarn og 8.269 kr. pr. ungdomsklubbarn i 2023. Tilskuddet er inkl. bygnings- og administrationstilskud men ekskl. forældrebetaling, da det i henhold til dagtilbudslovens § 60, stk. 3, er det private fritidshjem som fastsætter og offentliggør forældrenes egenbetaling. Tilskuddet vil blive genberegnet hvert år. De nævnte tilskudsbeløb er med udgangspunkt i en åbningstid svarende til den åbningstid, der er beskrevet i afsnit 3.11.7 i Bilag til Styrelsesvedtægt for Frederiksberg Skolevæsen.

- Tilsyn: Ordlyden i afsnittet om tilsyn er ikke gældende ved ansøgning om oprettelse af et privat fritidshjem. Frederiksberg Kommune fastsætter og tilrettelægger selv sin tilsynspraksis for private fritidshjem i det parterne er enige om at sikre det bedst mulige samarbejde.

Ansøges der om at oprette private institutioner, skal ansøger selv sørge for at opfylde kommunens godkendelseskriterier. Ansøgeren skal dermed ud over ovennævnte punkter sikre, at lederen har en pædagoguddannelse, og at privatinstitutionen drives efter bestemmelser, der er i overensstemmelse med gældende lovgivning og retningslinjer i Frederiksberg Kommune. Derudover skal ansøgeren som privat leverandør stille en garanti svarende til 1/2 måneders drift. Det fremgår af ansøgningen, at Børneringen har tilkendegivet, at de vil bistå Klub Huset 2.0 med at stille driftsgarantien. Forældre- og personalegruppen har oplyst, at de forventer at ansætte den nuværende leder af Klub Huset som leder af Klub Huset 2.0, og forvaltningen har dermed dokumentation for, at lederen er pædagoguddannet. Samlet set er det dermed forvaltningens vurdering, at ansøgeren opfylder kommunens godkendelseskriterier, og at ansøgning om godkendelse af Klub Huset 2.0 som privat fritidshjem kan godkendes.

Ansøgning om godkendelse af Klub Huset 2.0 som privat institution, vedtægter samt vision for og videreførelse af Klub Huset er vedlagt som bilag.

Økonomi

I budget 2023 er der besluttet en effektivisering vedrørende lukning af Klub Huset på 0,4 mio. kr. i 2024 og 0,6 mio. kr. i 2025 og frem. Besparelsen opstår ved, at der spares en lederstilling og udgifter til drift af bygningen. Der er i besparelsen taget højde for, at der skal betales driftstilskud samt administrations- og bygningstilskud til den private klub for de børn, som har bopæl på Frederiksberg.

For børn som går i Klub Huset, men som har bopæl udenfor Frederiksberg, vil Frederiksberg Kommune ikke længere modtage mellemkommunal afregning, og der vil være et indtægtstab. Dette indtægtstab modsvares af tilsvarende lavere udgifter, idet Frederiksberg Kommune ikke betaler tilskud til børn bosat udenfor Frederiksberg Kommune.

Effektiviseringen som besluttet i budget 2023 forventes fortsat at kunne hentes som forudsat.

De bevillingsmæssige konsekvenser (dvs. fordelingen mellem udgifter og indtægter) vil blive indarbejdet i 1. Forventede regnskab 2024.

Borgmesterpåtegning

Intet at bemærke.

Behandling

Undervisningsudvalget, Magistraten, kommunalbestyrelsen.

Historik

Indstilling 30. oktober 2023, pkt. 93:

Børne- og ungeområdet indstiller, at undervisningsudvalget indstiller magistraten, at Klub Huset 2.0 godkendes som privat fritidshjem med virkning fra 1. maj 2024.

Beslutning fra Undervisningsudvalget 2022-25, 30. oktober 2023, pkt. 93:

Undervisningsudvalget indstiller til Magistraten, at Klub Huset 2.0 godkendes som privat fritidshjem med virkning fra 1. maj 2024

Indstilling 30. oktober 2023, pkt. 93:

Børne- og ungeområdet indstiller, at undervisningsudvalget indstiller magistraten, at Klub Huset 2.0 godkendes som privat fritidshjem med virkning fra 1. maj 2024.

Beslutning fra Undervisningsudvalget 2022-25, 30. oktober 2023, pkt. 93:

Undervisningsudvalget indstiller til Magistraten, at Klub Huset 2.0 godkendes som privat fritidshjem med virkning fra 1. maj 2024

Bilag

Ansøgning Huset 2.0

Vedtægter Huset2.0

Vision for Klub Huset 2.0

Videreførelse af Klub Huset 2.0

Punkt 290: Tilslutning til Veterankortet.dk - opfølgning på budgetaftale 2024

18.10.06-G01-1-23

Resume

På mødet den 12. juni 2023 behandlede Kultur- og Fritidsudvalget forvaltningens vurdering af forslag til beslutning fra rådmand Jan E. Jørgensen og kommunalbestyrelsesmedlem Malene Sandfeld om at Frederiksberg Kommune tilslutter sig Veterankortet.dk med tilbud til veteraner. Kultur- og Fritidsudvalget indstillede til Magistraten, at beslutningsforslaget ikke blev tiltrådt, idet det ikke kunne realiseres indenfor det eksisterende budget under Kultur- og Fritidsudvalget, samt at forslaget blev oversendt til budget. På mødet den 14. august 2023 sendte Magistraten sagen retur til Kultur- og Fritidsudvalget og bad udvalget om at overveje en forsøgsordning. Efterfølgende er der ved budgetvedtagelsen for 2024 blevet afsat 100.000 kr. i 2024 og 2025 til realisering af forslaget. I denne sag fremlægger forvaltningen et bud på udmøntning af forslaget

Beslutning

Magistraten og Kultur- og Fritidsudvalget indstiller,

1. at godkende forvaltningens bud på udmøntning af forslaget om veterankortet.dk, og
2. at kommunen sender opfordring ud til byens erhvervsliv om at tilslutte sig veterankortet.dk (for egen regning).

Indstilling

Kultur- og Fritidsudvalget indstiller,

1. at godkende forvaltningens bud på udmøntning af forslaget om veterankortet.dk, og
2. at kommunen sender opfordring ud til byens erhvervsliv om at tilslutte sig veterankortet.dk (for egen regning).

Sagsfremstilling

I forlængelse af beslutningsforslag stillet af Rådmand Jan E. Jørgensen og kommunalbestyrelsesmedlem Malene Sandfeld om at Frederiksberg Kommune tilslutter sig Veterankortet.dk med tilbud til veteraner, blev der med budgetvedtagelsen for 2024 afsat 100.000 kr. i 2024 hhv. 2025 til forslaget. Nedenfor præsenterer forvaltningen et bud på realisering af forslaget.

Vedlagt som bilag er sagen forelagt Kultur- og Fritidsudvalget 12. juni 2023 og Magistraten den 14. august 2023.

Forvaltningens forslag

Forvaltningen foreslår at etablere en forsøgsordning i samarbejde med Frederiksborgmuseerne, hvor veterankort-holdere kan få gratis adgang til Frederiksborgmuseerne, idet Frederiksberg Kommune finansierer den gratis adgang. Forvaltningen har været i dialog med Frederiksborgmuseerne, der gerne vil afprøve ordningen som skitseret i sagen tidligere forelagt, jf. nedenfor. Frederiksborgmuseerne er indforstået med at ordningen kan træde i kraft pr. 1. januar 2024. Med ordningen vil alle danskere ved fremvisning af deres veterankort få gratis adgang til udstillingerne på Frederiksborgmuseerne: Bakkehuset, Cisternerne og STORM (Møstings har altid fri entré).

Frederiksborgbadene foreslås ikke at indgå i ordningen, så længe der kun er én svømmehal åben. Ordningen kan forsøges udvidet med adgang til Frederiksborgbadene i 4. kvartal 2024, når den fulde svømmehalskapacitet er reetableret i kommunen.

Forvaltningen har endvidere vurderet, hvorvidt de kommunalt støttede teatre kan indgå i ordningen med deres forestillinger. Vurderingen er, at håndtering af teaterbilletter i ordningen vil være kompliceret og administrativt tung, fordi teaterbilletter typisk købes online via teatrenes ordinære billetsystem eller eksisterende billetordninger (Teaterbillet.dk, billetlugen mv.), som ikke umiddelbart vurderes at kunne håndtere fribilletter med baggrund i veterankortet.dk.

Endeligt har forvaltningen vurderet, hvorvidt de kommunale kulturhuse som Metronomen og KU.BE kunne indgå i ordningen. Vurderingen er, at håndteringen vil være kompliceret og administrativ tung ligesom med teaterbilletterne, fordi det er arrangørerne selv, der står for billeshåndteringen. Dvs. der i givet fald skal indgås individuel aftale ifht. veterankort-tilbuddet med alle KU.BE's og Metronomens aktører (årligt 250+).

Det bemærkes, at kommunens mulighedsrum i forhold til at kunne yde tilbud specifikt til veteraner afgrænses af, hvad kommunen kan yde støtte til indenfor kommunalfuldmagten. Således kan kommercielle tilbud som ZOO eller biografier ikke indgå i ordningen. Endvidere kan ordningen kun indebære tilbud til veteraner, ikke også deres pårørende. Forvaltningen foreslår dog, at kommunen sender en opfordring ud til byens erhvervsliv om at tilslutte sig veterankortet.dk - dette vel at mærke for egen regning.

Kultur- og Fritidsudvalget vil få forelagt en status på ordningen med i første omgang Frederiksbergmuseerne, når den har været i drift i ét år.

Økonomi

Der er i Budget 2024 og 2025 afsat årligt 100.000 kr. Budgetbehovet vil blive vurderet løbende - herunder i den status på ordningen som planlægges forelagt efter ét år.

Borgmesterpåtegning

Nej

Behandling

Kultur- og Fritidsudvalget, Magistraten, kommunalbestyrelsen.

Historik

Indstilling 30. oktober 2023, pkt. 92:

By-, Kultur- og Miljøområdet indstiller,

1. at forvaltningens bud på udmøntning af forslaget om veterankortet.dk godkendes, og
2. at kommunen sender opfordring ud til byens erhvervsliv om at tilslutte sig veterankortet.dk (for egen regning).

Bilag

Dagsordenspunkt Forslag til beslutning fra rådmand Jan E. Jørgensen og kommunalbestyrelsesmedlem Malene Sandfeld om at Frederiksberg Kommune tilslutter sig Veterankortet.dk med tilbud til vetera.docx

Punkt 291: Orientering om udviklingsplan for Frederiksberg Hospital - temamøder

01.00.05-P00-22-15

Resume

Onsdag den 11. oktober deltog By- og Erhvervsstrategisk Udvalg og Magistraten i et afsluttende temamøde om udviklingsplanen for Frederiksberg Hospital. Med denne sag samles mødematerialet fra temamødet med henblik på at forberede udvalget til den kommende behandling af udviklingsplanen 'Gro det nye af det gamle'.

Beslutning

Magistraten tog orientering om opsamling på temamødeforløb vedr. udviklingsplan for Frederiksberg Hospital og tilhørende mødematerialer til efterretning.

Indstilling

By- og Erhvervsstrategisk udvalg indstiller, at orientering om opsamling på temamødeforløb vedr. udviklingsplan for Frederiksberg Hospital og tilhørende mødematerialer tages til efterretning.

Sagsfremstilling

I juni 2022 blev Team EFFEKT udpeget som vinder af et parallelopdrag om en udviklingsplan for Frederiksberg Hospital. Det skete på baggrund af en bred og åben borgerdialog og aktiv deltagelse af et særligt udpeget borgerpanel.

Afslutningsvis leverede hhv. tre fagdommere og By- og Erhvervsstrategisk Udvalg fælles bemærkninger til Team EFFEKT suppleret af et vurderingsnotat med en række 'arbejd-videre-punkter' udløbet af hhv. borgerdialogen og borgerpanelet (som der skulle arbejdes videre med for at færdiggøre planen).

Team EFFEKT har siden efteråret 2022, sammen med forvaltningen, arbejdet på at justere og færdiggøre planen i overensstemmelse med vurderingsnotatet. Der har som led i denne proces været afholdt fem temamøder for By- og Erhvervsstrategisk Udvalg - herunder to møder, hvor Magistraten også har deltaget. Derudover har der været afholdt en række møder for relevante fagudvalg i februar 2023 (Kultur- og Fritidsudvalget, Sundheds- og Forebyggelsesudvalget, Ældre- og Omsorgsudvalget samt Børneudvalget). Hvert temamøde har givet mulighed for at drøfte emner og temaer i planen "til bunds".

Temamøde IV, der blev afholdt for By- og Erhvervsstrategisk Udvalg og Magistraten den 3. maj 2023, havde købsmodel, projektøkonomi og kommunal økonomi på dagsordenen. Denne drøftelse affødte en række spørgsmål, som forvaltningen efterfølgende har arbejdet med og besvaret foreløbigt på det netop afholdte Temamøde V den 11. oktober.

Det vedlagte materiale udgør det samlede mødemateriale for temamødet den 11 oktober, herunder opsummering af økonomien, beskrivelse af videre beslutningsproces og et overblik over borgerdialogen i foråret 2023 (jf. bilag 1). Derudover er vedlagt Team EFFEKT's præsentation af de bearbejdede dele af udviklingsplanen, som viser deres arbejde med fysisk plan og bebyggelse, mobilitet, kommunale funktioner, blandede byfunktioner og bæredygtighed (jf. bilag 2).

Materialet skal sammen med det netop afholdte Temamøde V forberede udvalget til den kommende beslutningssag med endelige behandling af udviklingsplanen for Frederiksberg Hospital 'Gro det nye af det gamle'. Sagen forventes forelagt udvalget ultimo 2023.

By-, Kultur-, og Miljøområdets vurdering

By-, Kultur- og Miljøområdet vurderer, at temamødeforløbet fra december 2022 til oktober 2023 har givet en grundig belysning af viderebearbejdningen og justeringerne af udviklingsplanen, og som samtidig har forberedt udvalget til den kommende behandling af den endelige udviklingsplan for Frederiksberg Hospital 'Gro det nye af det gamle'.

Økonomi

Der er ingen økonomiske konsekvenser som følge af denne sag.

Borgmesterpåtegning

Nej

Behandling

By- og Erhvervsstrategisk Udvalg, Magistraten.

Historik

Indstilling 30. oktober 2023, pkt. 44:

By-, Kultur- og Miljøområdet indstiller, at opsamling på temamødeforløb vedr. udviklingsplan for Frederiksberg Hospital og tilhørende mødemateriale tages til orientering.

Punkt 292: Bevilling af midler til viderebearbejdning af forslag til fremtidige kommunale funktioner på Frederiksberg Hospital

01.00.05-P00-22-15

Resume

Der er med budget 2023 afsat 1,2 mio. kr. til arbejdet med de fremtidige kommunale funktioner på Frederiksberg Hospital. Der anmodes med denne sag om en anlægsbevilling på 1,2 mio. kr. til viderebearbejdning af forslag til kommunale funktioner på Frederiksberg Hospital.

Beslutning

Magistraten og By- og Erhvervsstrategisk udvalg indstiller, at der meddeles anlægsbevilling under By- og Erhvervsstrategisk Udvalg på 1,2 mio. kr. finansieret af det afsatte rådighedsbeløb i 2023.

Indstilling

By- og Erhvervsstrategisk udvalg indstiller, at der meddeles anlægsbevilling under By- og Erhvervsstrategisk Udvalg på 1,2 mio. kr. finansieret af det afsatte rådighedsbeløb i 2023.

Sagsfremstilling

Der arbejdes i øjeblikket med færdiggørelsen af en udviklingsplan for Frederiksberg Hospital, hvori der indgår en række muligheder for at placere fremtidige kommunale funktioner (sundhedsfunktioner, plejeboliger, idræts- og kulturtilbud mv.). Der er med budget 2023 afsat midler til at afdække mulighederne for indplacering af kommunale funktioner på Frederiksberg Hospital herunder både flytning af eksisterende funktioner samt kapacitetsudvidelser.

De fremtidige kommunale funktioner på Frederiksberg Hospital indgår for nuværende ikke i anlægsplanen, med undtagelse af ny plejebolig kapacitet. Det vil sige at der - frem mod overtagelsen af området i 2027 - skal laves en plan for de fremtidige kommunale servicefunktioner på hospitalet med henblik på at klarlægge prioritering, finansiering og realiseringstakt set i sammenhæng med både kommunens samlede anlægsplan og udviklingsplanen for Frederiksberg Hospital. Anlægsbevillingen skal bruges til dette videre arbejde herunder projektledelse og byggeteknisk rådgivning i relation til fremtidige kommunale anlæg.

I de samlede økonomiske forudsætninger omkring udviklingen af Frederiksberg Hospital er der lagt et klart snit mellem udgifter til kommunale anlægsprojekter og byudviklingsprojektets egen økonomi. Byudviklingsprojektets økonomi er forudsat at balancere over tid, mens kommunale anlægsprojekter skal finansieres særskilt. Det vil sige, at der skal budgetteres med forarbejde, grundkøb og anlæg i lighed med andre kommunale anlægsprojekter.

For at fastholde adskillelsen mellem byudviklingsprojekt og kommunale anlægsprojekter er bevillingen afsat til viderebearbejdning i forhold til de fremtidige kommunale funktioner, således at der kan tilknyttes en bygherrerådgiver til at gennemføre byggetekniske undersøgelser, estimere anlægsudgifter og konkretisere løsningsforslag.

By-, Kultur- og Miljøområdet vurdering

By-, Kultur- og Miljøområdet vurderer, at der med bevilling af midler kan arbejdes videre med forslagene omkring fremtidige kommunale funktioner på Frederiksberg Hospital.

Økonomi

Hvis indstillingen tiltrædes meddeles anlægsbevilling på 1,2 mio. kr. under By- og Erhvervsstrategisk Udvalg. Finansieringen kommer fra puljen til viderebearbejdning af forslag til fremtidige kommunale funktioner på Frederiksberg Hospital på 1,2 mio. kr. i 2023.

En viderebearbejdning i forhold til de fremtidige kommunale funktioner på Frederiksberg Hospital vil fordre, at midlerne bruges til bygherrerådgivning for at kunne lave byggetekniske undersøgelser, estimere anlægsudgifter og konkretisere løsningsforslag. Midlerne på 1,2 mio. kr. disponeres til et årsværk til projektledelse samt eksterne rådgiverudgifter til bygherrerådgivning.

Borgmesterpåtegning

Intet at bemærke.

Behandling

By- og Erhvervsstrategisk Udvalg, Magistraten, kommunalbestyrelsen.

Historik

Indstilling 30. oktober 2023, pkt. 45:

By-, Kultur- og Miljøområdet indstiller, at der meddeles anlægsbevilling under By- og Erhvervsstrategisk Udvalg på 1,2 mio. kr. finansieret af det afsatte rådighedsbeløb i 2023.

Bilag

Bevillingsskema - kommunale funktioner på Frederiksberg Hospital (2023)

Punkt 293: Forslag til Frederiksberg Bystrategi 2024

01.02.03-A00-1-21

Resume

Sagen omhandler forslag til den nye bystrategi. Med denne sag skal forslag til den nye bystrategi drøftes, og det skal besluttes, om forslaget kan sendes i otte ugers offentlig høring.

Beslutning

Magistraten og By- og Erhvervsstrategisk udvalg indstiller,

1. at forslag til Frederiksberg Bystrategi 2024 godkendes med de faldne bemærkninger og sendes i offentlig høring, og
2. at der er i høringsperioden afholdes byvandringer inden for bystrategiens temaer.

By- og Erhvervsstrategisk Udvalg ønskede enkelte formuleringer ændret, hvilket vil fremgå af bilaget til sagens behandling i Magistraten.

Indstilling

By- og Erhvervsstrategisk udvalg indstiller,

1. at forslag til Frederiksberg Bystrategi 2024 godkendes med de faldne bemærkninger og sendes i offentlig høring, og
2. at der er i høringsperioden afholdes byvandringer inden for bystrategiens temaer.

By- og Erhvervsstrategisk Udvalg ønskede enkelte formuleringer ændret, hvilket vil fremgå af bilaget til sagens behandling i Magistraten.

Sagsfremstilling

By- og Erhvervsstrategisk udvalg ønskede i forbindelse med udvalgsbehandlingen enkelte formuleringer i bystrategien ændret. Disse fremgår af bilaget til sagens behandling i Magistraten med gule markeringer.

Tidligere sagsfremstilling (By- og Erhvervsstrategisk Udvalg den 30. oktober 2023)

Den 28. november 2022 igangsatte By- og Erhvervsstrategisk Udvalg arbejdet med Frederiksberg Bystrategi 2024. Frederiksberg Bystrategi er Frederiksbergs kommuneplanstrategi og bæredygtighedsstrategi. Forvaltningen har, på baggrund af en omfattende inddragelsesproces, udarbejdet et forslag til en ny bystrategi.

I første del af 2023, har forvaltningen afholdt en række aktiviteter med henblik på at få politikernes og offentlighedens indspil til den nye bystrategi og en workshop med Kommunalbestyrelsen den 25. januar dannede afsæt for bystrategiens overordnede retning. Byens borgere blev inddraget i marts og april, og en bred vifte af byens forskellige aktører har kommet med deres input til bystrategien. Forvaltningen har ligeledes afholdt et temamøde med Frederiksbergs Råd. Inddragelsen har bidraget til bystrategiens fokus, retning og indhold, så den forholder sig både til aktuelle dagsordner og udfordringer på længere sigt. En tværgående opsamling på inddragelsen fra workshoppen med Kommunalbestyrelsen, inddragelsen af byens borgere og aktører, og de Frederiksbergske Råd er vedlagt som bilag 1.

Den 13. juni 2023 afholdt forvaltningen et temamøde med By- og Erhvervsstrategisk Udvalg, som gav deres input til bystrategien. Der har efterfølgende været afholdt endnu et temamøde med By- og Erhvervsstrategisk Udvalg den 24. oktober, hvor forslaget til den nye bystrategi blev drøftet, og hvor udvalget gav deres input.

Bystrategien indeholder det samme antal sider som Frederiksbergstrategien 2020 - 16 sider inklusive forside og bagside - og bystrategien følger i høj grad samme struktur, som beskrives nedenfor:

- Indledningsvist indeholder bystrategien et politisk forord, en indholdsfortegnelse og en kort beskrivelse af, hvad en bystrategi er.
- Dernæst følger et opslag med en introduktion til Frederiksberg og fem principper for, hvordan vi arbejder med byens udvikling.
- Bystrategien er herefter bygget op om fire temaer, som hver især og samlet danner rammen for den fysiske udvikling og omdannelse af byen på lang sigt. Hvert tema indeholder en overordnet vision, en tekst der beskriver styrker, potentialer og udfordringer, tre målsætninger og endelig indeholder hvert tema handlinger, der beskriver, hvordan målsætningerne nås. Hvert tema fylder et opslag (to sider) - således fylder de fire temaer sammenlagt otte sider i alt.
- Afslutningsvist præsenteres byudviklingsområderne samt revisionsgrundlaget for den kommende Kommuneplan 2025.

Bystrategien har fået en ny visuel identitet, hvor layout orienteres horisontalt. Derudover har bystrategien fået en ny opsætning, nye farver og billeder. Bilag 2 indeholder forslaget til den nye bystrategi. Indholdet i bystrategien opridses i det følgende.

Forslag til Frederiksberg Bystrategi 2024

I januar 2023 afholdt forvaltningen en workshop med Kommunalbestyrelsen. Udfaldet herfra har dannet afsæt for udarbejdelsen af Frederiksberg Bystrategi 2024. Til workshoppen blev bl.a. Frederiksbergs styrker og udfordringer som en tæt by drøftet. Der var fokus på fortsat at være en blandet by, at holde fast i byens kvaliteter og identitet, når den udvikles, samt at have udsyn og styrke byens internationale profil. Der var enighed om, at byen til stadighed skal være tryk og grøn med funktionelle og æstetiske byrum af høj kvalitet. I tråd med Kommunalbestyrelsens drøftelser og fokus, er bystrategiens indhold en udvikling af Frederiksbergstrategien 2020.

Undertitlen på Frederiksberg Bystrategi 2024 ”Det gode liv i den grønne, blandede by” er valgt for at favne ambitionen om at være en grøn og blandet by samt et attraktivt sted at bo, virke og besøge.

Forvaltningen foreslår fem tværgående principper som udgangspunkt for byens udvikling. Principperne er udarbejdet med den fysiske byudvikling for øje, på baggrund af faglige vurderinger samt med udgangspunkt i indspil fra inddragelsesprocessen. Principperne har følgende titler og indhold:

- **FREDERIKSBERG GÅR FORREST** – bæredygtighed er omdrejningspunkt for al byudvikling og byomdannelse på Frederiksberg.
- **VI UDVIKLER ALTID MED BYNATUR** – vi sørger for at byen bliver grønnere, når eksisterende bebyggelse omdannes, eller der bygges nyt.
- **VI LAVER SKRÆDDERSYEDE LØSNINGER** – Frederiksberg er tæt befolket og bebygget, og vi skal derfor lave skræddersyede løsninger hver gang, vi ændrer noget i byen.
- **VI TÆNKER FLERE FORMÅL SAMMEN** – hver kvadratmeter tæller, og vi tænker derfor flere formål sammen, når vi udvikler byen.
- **VI UDVIKLER BYEN I FÆLLESSKAB** – vi sætter de planmæssige rammer for byens udvikling, indgår i tværgående samarbejder, og udvikler byen i fællesskab og for fællesskabet.

På baggrund af indspil fra Kommunalbestyrelsen, fra By- og Erhvervsstrategisk Udvalg, fra offentligheden og med udgangspunkt i faglige indspil fra forvaltningen, foreslår forvaltningen følgende titler, visioner og målsætninger for de fire temaer:

1. Byen-i-byen

Første tema er ”Byen-i-byen”. Temaet har fokus på det, der gør Frederiksberg til noget helt særligt, herunder fastholdelse og udvikling heraf, samt Frederiksbergs regionale og internationale rolle.

Visionen er: Frederiksberg er noget helt særligt. En smuk, grøn og oplevelsesrig by med nært til alt, der både er en del af hovedstaden og helt sin egen. En by med et tydeligt internationalt islæt, der er nysgerrig på og interagerer med omverdenen. Frederiksbergs kvaliteter og særlige identitet skal fastholdes og styrkes, når byen udvikles og forbedres, så Frederiksberg til stadighed er et attraktivt sted at bo, virke og besøge.

Målene er:

- En særlig identitet
- En destination for gode oplevelser
- En del af noget større

2. Tryk og blandet by

Andet tema - ”Tryk og blandet by” - fokuserer på Frederiksberg som en blandet by med plads til alle typer af borgere og brugere – både i byens boligsammensætning, byens rum, gennem kultur- og fritidslivet og gennem robuste fællesskaber.

Visionen er: Frederiksberg er en blandet by, hvor mennesker med forskellig baggrund, alder og livssituation sammen lever og færdes. Byen skal opleves tryk og have gode rammer for borgere i alle aldre, som bidrager til trivsel og sundhed gennem hele livet. Byens boliger skal til stadighed have variation og balance mellem boligtyper og ejerformer, og der skal være flere boliger til mennesker med almindelige indkomster. Byens rum skal invitere til et varieret byliv med plads til alle.

Målene er:

- En by for alle typer af borgere
- Trygge, funktionelle og æstetiske byrum
- Gode rammer og trivsel for borgere i alle aldre

3. Grøn og klimavenlig by

Det tredje tema - "Grøn og klimavenlig by" - fokuserer på Frederiksberg som en grøn og miljømæssigt bæredygtig by med en aktiv indsats for at mindske klimaforandringerne samt omstilling af byen til håndtering af klimaforandringer.

Visionen er: Frederiksberg er en af Danmarks mest klimaambitiøse kommuner. Klimabelastningen skal til stadighed reduceres, og vi skal være CO2-neutrale i 2030. Byen skal hele tiden tilpasses og udvikles efter det ændrende klima. Bynaturen skal styrkes, og byen skal være grønnere, til gavn for klimaet, biodiversiteten og det levede liv. Frederiksberg skal prioritere aktive og bæredygtige transportformer.

Målene er:

- En CO2-neutral by
- Grøn, sund og klimatilpasset by
- Klimavenlig mobilitet

4. Vidensby med udsyn

Fjerde og sidste tema - "Vidensby med udsyn" - handler om den store koncentration af vidensressourcer i kommunen. Fokus er at forbedre sammenhænge og bymiljøer omkring campusområderne samt at understøtte samspil og samarbejde med og mellem vidensaktørerne.

Visionen er: Frederiksberg er en international vidensby med en høj koncentration af uddannelsesinstitutioner og videnserhverv. Vi skal fortsat have attraktive og sammenhængende uddannelses-, forsknings-, erhvervs- og iværksættermiljøer, som bidrager til at skabe levende bymiljøer af høj kvalitet. Vi samarbejder med vidensaktørerne når vi udvikler byen, og fokuserer på at skabe synergieffekter til gavn for byen og campusområderne.

Målene er:

- En attraktiv og international vidensby
- Campusområder med inspirerende bymiljøer
- Tværgående samarbejder i byens udvikling

Frederiksberg Bystrategi 2024 har en formel rolle som kommuneplanstrategi og bæredygtighedsstrategi (Agenda 21). Derfor gælder bystrategien for fire år og har et 12-årigt sigte. Inden udgangen af den første halvdel af den kommunale valgperiode skal et forslag til kommuneplanstrategi offentliggøres (dvs. med udgangen af 2023). Frederiksberg Bystrategi 2024 danner udgangspunkt for en delvis revision af Kommuneplan 2021 inden for de emner og områder, der berøres af bystrategiens temaer.

I revisionen af kommuneplanen skal der, ud over byudviklingsområderne, arbejdes med følgende:

- Rammerne for byens handelsliv
- Bevaring af byens identitetsskabende miljøer
- Helhedsvurdering af hvordan bynaturen kan sikres i byudviklingen
- Klimavenlig mobilitet
- Parkering
- Rammer for vedvarende energikilder
- Kvalitet i kollegie-, studie- og ungdomsboliger samt særlige boformer
- Rammer for familieboliger

Som bilag til Frederiksberg Bystrategi 2024 offentliggøres en oversigt over den planlægning, der er foregået siden den seneste revision af kommuneplanen (2021). Denne er vedhæftet i bilag 3.

Høringsfasen

Det foreslås, at den otte ugers høringsperiode påbegyndes ultimo november 2023. Dermed afsluttes høringen i starten af 2024. Det foreslås, at der i høringsfasen laves byvandring ud fra temaerne i bystrategien. Der har været gode erfaringer med byvandring på Hospitalsgrunden samt ved offentliggørelse af forslag til Frederiksbergstrategien 2020. Byvandringerne giver mulighed for, at udfolde bystrategiens temaer og knytte indholdet an til byens fysik, samtidig med, at borgerne kan stille spørgsmål og komme med indspil til forslaget. Hver tur afsluttes indendørs med gode vilkår for dialog om bystrategien. Byvandringerne kan finde sted i januar 2024. Det foreslås, at byvandringerne erstatter et borgermøde, der traditionelt kun tiltrækker få borgere, når der er tale om et så overordnet tema.

By-, Kultur- og Miljøområdet vurdering

By-, Kultur- og Miljøområdet vurderer, at forslaget til Frederiksberg Bystrategi 2024 sætter ambitiøse og bæredygtige mål for den fysiske udvikling af Frederiksberg med udgangspunkt i byens eksisterende kvaliteter og styrkelse heraf. På den baggrund anbefales det, at forslaget godkendes til offentliggørelse. Endeligt vurderes det, at byvandringerne vil være en velegnet metode til dialog med byens borgere om forslaget.

Økonomi

Ingen økonomiske konsekvenser som følge af denne sag.

Borgmesterpåtegning

Nej

Behandling

By- og Erhvervsstrategisk Udvalg, Magistraten, kommunalbestyrelsen.

Historik

Indstilling 30. oktober 2023, pkt. 46:

By-, Kultur- og Miljøområdet indstiller,

1. at forslag til Frederiksberg Bystrategi 2024 godkendes og sendes i offentlig høring - og
2. at der er i høringsperioden afholdes byvandring inden for bystrategiens temaer.

Bilag

Bilag 1 - Bystrategi_opsamling på inddragelse

Bilag 2 - Frederiksberg Bystrategi 2024 (opdateret efter behandling i BESU)

Bilag 3 - Bystrategi_planlægning siden KP21

Punkt 294: Forslag til Lokalplan 239 for særlige boformer på Nordre Fasanvej 99 med tilhørende forslag til Kommuneplantillæg 4

01.02.05-P16-2-23

Resume

Klima-, Plan- og Boligudvalget skal tage stilling til, om forslag til Lokalplan 239 med tilhørende forslag til Kommuneplantillæg 4 kan sendes i offentlig høring. Lokalplanforslaget omhandler opførelse af ny etageboligbebyggelse i form af særlige boformer indrettet til seniorbolig-fællesskab.

Beslutning

Magistraten og Klima-, Plan- og Boligudvalget indstiller,

1. at forslag til Lokalplan 239 og forslag til Kommuneplantillæg 4 offentliggøres i en periode på 8 uger,
2. at der ikke udarbejdes miljøvurdering, og
3. at der afholdes åbent hus i høringsperioden.

Magistraten drøftede principper for udtalelser i offentlighedsfasen.

Indstilling

Klima-, Plan- og Boligudvalget indstiller,

1. at forslag til Lokalplan 239 og forslag til Kommuneplantillæg 4 offentliggøres i en periode på 8 uger,
2. at der ikke udarbejdes miljøvurdering, og
3. at der afholdes åbent hus i høringsperioden.

Klima-, Plan- og Boligudvalget ønsker en drøftelse på Magistraten om, hvorvidt vi kan udsende materialet med en mindretalsudtalelse i forhold til parkeringsløsning.

Sagsfremstilling

I forbindelse med Klima-, Plan- og Boligudvalgets behandling af sagen ønskede udvalget det præciseret, hvor volumen er reduceret. Dette fremgår nu i et nyt bilag til sagen. Forvaltningen har ikke yderligere at bemærke.

Tidligere sagsfremstilling (Klima-, Plan- og Boligudvalget den 30. oktober 2023)

Klima-, Plan- og Boligudvalget behandlede den 13. marts 2023 en startredegørelse og besluttede at igangsætte et forslag til lokalplan for et boligprojekt på Nordre Fasanvej 99. Udvalget lagde vægt på de af forvaltningen fremførte opmærksomhedspunkter om tilpasning til de eksisterende bygninger, facadekvalitet mv., som skulle indarbejdes i projektet. Udvalget ville derudover se positivt på, hvis bearbejdningen af projektet kunne medføre en reduktion af bebyggelsesprocenten. Dertil opfordrede udvalget udvikler til at indgå i dialog med SeniorBo Frederiksberg.

Projektet indeholder særlige boformer i form af bofællesskab henvendt til seniorer med ca. 20 mindre lejligheder samt en række fællesfaciliteter, gårdrum og tagterrasser. Projektet er i tråd med Kommuneplan 2021 og det boligpolitiske udspil fra juni 2022 med fokus på den socialt bæredygtige by med blandede boligtyper, der understøtter flyttekæder i byen. Lokalplanen har til formål at muliggøre opførelsen af etageboligbebyggelse med mindre fælles gårdrum. For den nye bygning fastsættes byggefelt, højde og facadeudtryk, og for de ubebyggede arealer fastsættes bestemmelser om indretning, beplantning og belægning.

Bearbejdning af projektet har medført en reduktion af bebyggelsesprocenten på ca. 7 % siden startredegørelsen, således at projektet nu har en bebyggelsesprocent på ca. 228 %. Reduktionen kommer af en tilpasning af bebyggelsens dybde. Der er arbejdet videre med de samme bygningshøjder som for naboejendommene, for at projektet indpasser sig til det eksisterende område.

Ældresagens kortlægning af seniorbofællesskaber viser, at seniorbofællesskaber typisk består af 20-30 boliger.

Dette projekt rummer 20 lejligheder, hvilket gør det til et mindre fællesskab. Samtidigt skal boligformen rumme fællesfaciliteter, og etageboligbebyggelsen skal være en vis størrelse for at kunne rumme dette.

Etageboligbebyggelsen opføres i forlængelse af øvrige etagebebyggelse, på et areal hvor der i dag ligger tre mindre erhvervsjendomme fra hhv. 1894 og 1924, som forudsættes nedrevet med nærværende lokalplan. Ingen af disse bygninger er optaget som bevaringsværdige i Kommuneplan 2021

Hovedgreb og arkitektur

Den nye bebyggelse placeres som huludfyldning mellem beboelsesejendommen Nordre Fasanvej 97 og haven, som tilhører naboejendommen på Nordre Fasanvej 103, og danner en "afslutning" til naboejendommen Nordre Fasanvej 97

mod syd. Bygningshøjderne tilpasses naboejendommens, med 5 etager mod gaden og 3 etager mod gården som forbindes af en mellembygning på 2 etager hvorpå er etableret tagterrasse og orangeri.

Facaden mod Nordre Fasanvej udføres med karnapper på 1. og 2. sal. Vinduer udføres i Frederiksberggrøn aluminium.

Mod gaden skaber elementer af grønglaserede teglsten kontrast til den øvrige facade som består af blødstrøgen mursten med i lyse rødlige nuancer, og stueetagen er pudset med lysegrå puds. Flere steder etableres espalier på bygningens facader som medvirker til et grønt, frodigt udtryk. Den skrå tagflade udføres, ligesom kviste, i zink.

Bebyggelsen rummer bofællesskabets ca. 20 lejligheder samt en række fællesfaciliteter, i form af værksted, fælles køkken og spiserum, der kan understøtte boligformens fællesskab. Lokalplanen fastsætter lejlighedstørrelser på min. 35 m² (eksklusive fællesfaciliteter) + 3 m³ depot i konstruktion. Samlet omfatter byggeriet 1.440 etagemeter.

Kantzone

I forhusets stueetage placeres bofællesskabets spiserum. Facaden udføres med et stort vinduesparti, som skaber indkig fra gaden gennem spiserummet og til gårdrummet, og medvirker til at skabe en levende kantzone langs Nordre Fasanvej og bidrager til et aktivt og trygt gademiljø.

Særlige boformer

I Kommuneplan 2021 fremgår det, at særlige boformer f.eks. kan være et seniorbofællesskab, et generationshus, et byggefællesskab, et iværksættermiljø med boliger eller et bofællesskab, der tilbyder en særlig boform, hvor boligstørrelsen kan vurderes konkret, og hvor indendørs faciliteter af høj kvalitet bidrager til fællesskab i bebyggelsen. Fællesarealer skal udgøre minimum 12,5 % af det samlede etageareal.

I dette projekt er bofællesskabet henvendt seniorer. Lejlighederne har eget bad og toilet samt køkken af mindre størrelse. Fællesarealerne består af fælleskøkken, spisesal, værksted, tv-stue og orangeri og udgør 13 % af etagearealet.

Opholdsarealer

Behovet for opholdsarealer er baseret på en konkret vurdering, da den nye bygning etableres som huludfyldning og fortsætter et eksisterende karréforløb. Bo-fællesskabet rummer opholdsarealer på ca. 312 m² svarende til ca. 22 % af etagearealet. Opholdsarealerne er fordelt på gårdrum, altaner, tagterrasser og loggia. Gårdrummet, der i dag er fuldt befæstet, beplantes med græsser, buske og et træ.

Biofaktor

Projektgrunden fremstår i dag fuldt udbygget og belagt med betonfliser og asfalt. Det eneste eksisterende grønne areal på grunden er en stribe langs havemuren mod nordligt skel, hvor der vokser begrænset, selvsået buskads. Med projektets foreslåede beplantning opnås en biofaktor på 0,67. Lokalplanen stiller i henhold til kommuneplan 2021 krav om en biofaktor på mindst 0,5 i nye projekter.

Parkering

For særlige boformer har Kommuneplan 2021 som udgangspunkt en parkeringsnorm på 1 bilparkeringsplads pr. 200 m² byggeri og 2 cykelparkeringspladser pr. bolig, hvor hver 10. cykelparkeringsplads skal være forbeholdt særligt pladskrævende cykler. Kommuneplanen giver mulighed for at vurdere parkeringsbehovet konkret for anvendelsen særlige boformer. I dette projekt vurderes det, at beboergruppen i et vist omfang har behov for bilparkering. Sammenholdt med, at normen sætter krav om et lille antal bilparkeringspladser i dette projekt, vurderer forvaltningen ikke, at parkeringskravet skal nedsættes. På den baggrund stiller lokalplanen krav om 7 parkeringspladser til biler og 40 cykelparkeringspladser, heraf 4 pladser til særligt pladskrævende cykler.

Kommuneplanens rammer fastlægger, at parkering skal etableres under terræn, hvis bebyggelsesprocenten på ejendommen overstiger 150 pct. (bebyggelsesprocenten for det samlede byggeri er på 228 pct.). Lokalplanen stiller derfor krav om etablering af parkeringskælder, hvor de 7 pladser til biler placeres. Adgang til parkeringskælderen sker via en bilelevator, med adgang gennem portåbning fra Nordre Fasanvej.

15 cykelparkeringspladser etableres på terræn og de øvrige i kælder med adgang via elevator.

Trafik

Projektet vurderes ikke at medføre en forøgelse af trafikken i området, idet projektet bibeholder den samme overkørsel til ejendommen som i dag, og projektet kun indeholder 7 bilparkeringspladser.

Støj

Rådgivningsfirmaet Gade og Mortensen har i juni 2023 udarbejdet en støjregulering for projektområdet i forhold til trafikstøj. Støjreguleringen viser, at grænseværdierne i forhold til trafikstøj er overskredet. Støjberegningerne viser, at facaden mod Nordre Fasanvej er støjbelastet op til 68 dB, hvilket er over den vejledende grænseværdi for trafikstøj på 58 dB. For at sikre overholdelse af støjkrav indendørs i boligerne, vil der være behov for særlig støjisolerende

vinduesløsninger på facaden mod Nordre Fasanvej. På bebyggelsens udendørs opholdsarealer og tagterrasser er støjbelastningen beregnet til mindre end 58 dB, hvormed støjgrænsen her er overholdt.

Dialog med interessenter og naboer

Bygherre har siden udvalgets behandling af startredegørelsen været i dialog med foreningen SeniorBo Frederiksberg. Bygherre har præsenteret projektet for foreningens medlemmer, som havde bemærkninger til lejlighedernes små størrelser og bofællesskabets størrelse på 20 lejligheder. Foreningen var positivt stemt overfor fællesfaciliteter som orangeri og tagterrasser samt at nogle af lejlighederne har privat altan.

Bygherre har løbende haft dialog med bestyrelsen i andelsboligforeningen på Nordre Fasanvej 103, som er de nordlige naboer til projektgrunden. Bygherre har afholdt tre orienteringsmøder med bestyrelsen, hvor foreningen har haft mulighed for at kommentere på projektets fysiske udformning. Der er blandt andet blevet drøftet indkig, fælles skel og sikring af den bevaringsværdige blodbøg, som står på nabogrunden Nordre Fasanvej 103 samt byggeplads i opførelsesperioden.

Bygherre har ligeledes været i dialog med ejerne af etageboligejendommen på Nordre Fasanvej 97. Bygherre har en igangværende dialog med ejerne om eventuelle fælles løsninger mellem de to boligejendomme. Med lokalplanforslaget er der mulighed for en sammenbygning mellem de to ejendomme, såfremt der kan opnås enighed om dette med naboejendommens ejere.

Planforhold

Området er i dag omfattet af Lokalplan 29 vedtaget den 11.09.1981. Det aktuelle projekt kan ikke indeholdes indenfor denne, og realisering kræver således ny lokalplan. Lokalplan 29 vil blive afløst for nærværende lokalplanområde, hvis den nye lokalplan vedtages.

Kommuneplan 2021 udlægger rammeområde 4.B.2 Duevej til "Boligområde: etageboliger" med en maksimal bebyggelsesprocent på 110 pct. og et maksimalt etageantal på 6. Den gældende ramme giver ikke mulighed for at øge bygningsmassen. For at muliggøre opførelse af den nye bebyggelse følges lokalplanen af et kommuneplantillæg, der øger den maksimale bebyggelsesprocent til 230.

Politisk behandling

Lokalplanen vurderes at være principiel, idet den kræver et kommuneplantillæg, hvorfor den skal behandles i Klima-, Plan- og Boligudvalget, Magistraten og Kommunalbestyrelsen.

Miljøvurdering

By-, Kultur- og Miljøområdet har foretaget en miljøscreening af planforslagenes forventede miljøpåvirkninger i henhold til Lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter. Forvaltningen vurderer, at planforslagene ikke vil medføre væsentlige påvirkninger af omgivelserne. Derfor indstiller forvaltningen, at der ikke foretages en miljøvurdering af planerne.

By-, Kultur- og Miljøområdet vurderer

By-, Kultur- og Miljøområdet vurderer, at projektet kan danne rammen for et godt bofællesskab til seniorer med et grønt gårdrum og tagterrasser. Den nye bebyggelses udformning og arkitektur indpasser sig respektfuldt i det eksisterende område og markerer et hjørne i karrébebyggelsen. Med inspiration i omgivelsernes materialer, proportioner og detaljering, vil projektet tilføre nye kvaliteter til området. Samtidig forbedres gårdrummet, der i dag er fuldt befæstet, med græsser, nyt træ og grønne facader, der bidrager til en øget biofaktor.

Det vurderes samtidigt, at opholdsarealer og fællesarealer er af høj kvalitet, som kan understøtte fællesskabet i boligformen, samt at et bofællesskab henvendt seniorer bidrager til den socialt bæredygtige by med blandede boligtyper.

Forvaltningen vurderer samlet set, at projektet, både bygningens udformning og boligform, vil bidrage til et væsentligt kvalitetsløft af området.

Økonomi

Ingen økonomiske konsekvenser som følge af sagen.

Borgmesterpåtegning

Nej

Behandling

Klima-, Plan- og Boligudvalget, Magistraten, kommunalbestyrelsen.

Historik

Indstilling 30. oktober 2023, pkt. 124:

By-, Kultur- og Miljøområdet indstiller,

1. at forslag til Lokalplan 239 og forslag til Kommuneplantillæg 4 offentliggøres i en periode på 8 uger,
2. at der ikke udarbejdes miljøvurdering - og
3. at der afholdes åbent hus i høringsperioden.

Bilag

Miljøscreening af Forslag til Lokalplan 239 med tilhørende KPT 4

Tillæg nr. 4 til Kommuneplan 2021

Forslag til lokalplan 239 Nordre Fasanvej 99

NYT Bilag til Magistraten_Nordre Fasanvej 99_Reduktion i bebyggelsesprocent

Punkt 295: Forslag til beslutning fra rådmand Thyge Enevoldsen om at plante mikro-byskove, Miyawaki-skove

04.00.00-G01-43-23

Resume

Rådmand Thyge Enevoldsen har stillet forslag om, at der etableres et antal mikro-byskove, de såkaldte Miyawaki-skove, på Frederiksberg. Etablering af Miyawaki-skove kræver et areal på minimum 4 x 4 meter, men der anbefales et areal svarende fra en halv til en hel tennisbane. Sådanne arealer kan være vanskelige at finde i en tæt by, da disse skal gå fra de få opholdsarealer, der er til rådighed for byens borgere. Forslaget er derfor meget vanskeligt at imødekomme, ligesom det vil være dyrt at realisere. Forslaget forelægges udvalget til beslutning.

Beslutning

Magistraten og Miljø- og Trafikudvalget indstiller, at forslaget tiltrædes således, at der arbejdes videre med etableringen af Miyawaki-skove.

Miljø- og Trafikudvalget anmodede forvaltningen om, at der forelægges en sag med forslag til placering og finansiering.

Indstilling

Miljø- og Trafikudvalget indstiller, at forslaget tiltrædes således, at der arbejdes videre med etableringen af Miyawaki-skove.

Miljø- og Trafikudvalget anmodede forvaltningen om, at der forelægges en sag med forslag til placering og finansiering.

Sagsfremstilling

Miljø- og Trafikudvalget udsatte på mødet den 25. september 2023 sagen efter drøftelse mhp. en besigtigelse af mulige arealer på Solbjerg Parkkirkegård. Besigtigelsen finder sted den 30. oktober 2023.

Tidligere sagsfremstilling (25. september 2023)

"Jeg foreslår, at der plantes et antal mikro-byskove Miyawaki skove på Frederiksberg. Miyawaki-skove er små blandede trægrupper, som er fra 15 til et par 100 m² store. De anlægges ved at plante nye træer tæt på hinanden, hvilket betyder, at træerne vokser hurtigt og hurtigt binder CO₂.

Mikro-byskove bidrager, ud over bindingen af CO₂, til biodiversiteten på grund af den blandede sammensætning af træer, og når de er vokset op til et tæt bevokset område til skjul for dyr, fugle og insekter. Skovene anlægges i flere kommuner i samarbejde med skoler eller lokale borgergrupper. Prisen pr. skov kan være fra 20.000 kr. og op, alt efter antallet af træer. Selv om Frederiksberg ikke har plads til skove, bør der være plads til disse mikro-byskove, f.eks. på byens kirkegårde, parker og, hvis der lokalt er interesse, ved veje."

Bemærkninger til forslaget

Miyawaki-skove er små, tætbeplantede skove, der kan være så små som svarende til en tennisbane (ca. 264 m²). Konceptet stammer fra den japanske botaniker Akira Miyawaki, der har plantet over 1.000 miniskove i primært Japan og Malaysia, og konceptet breder sig nu til resten af verden.

Etablering af Miyawaki-skove kræver et areal på minimum 4 x 4 meter, men der anbefales et areal svarende fra en halv til en hel tennisbane. Sådanne arealer kan være vanskelige at finde i byens parker og på kirkegårde, da disse arealer i fald skal gå fra de få opholdsarealer, der er til rådighed for byens borgere.

For at etablere en Miyawaki-skov er det vigtigt at undersøge, hvilke træer og buske, der i forvejen findes i nærområdet. Herudover er det vigtigt at undersøge, hvilken type jord der er tale om, idet det varierer, om træer trives bedst i muld- eller lerjord. Der kan således være behov for at foretage jordforbedring en meter i dybden for at sikre gode vækstvilkår for træerne. Endelige skal der indkøbes og plantes træer, buske og bunddække, idet der skal plantes tre træer eller buske pr. m². Det forventes, at etablering af en Miyawaki-skov på ca. 50 m² vil beløbe sig til min. 35.000 kr. Herudover vil der skulle afsættes 8.500 kr. til årlig drift af skoven.

Det bemærkes, at der allerede er tiltag på vej, der taler ind i den foreslåede dagsorden, herunder blandt andet på Solbjerg Parkkirkegård, hvor der i udviklingsplanen for kirkegården (jf. dagsordenspunkt nr. 149) foreslås en fortætning af træer visse steder, og hvor de samme effekter, som forslagsstilleren beskriver, vil blive opnået. Herudover er det Bæredygtige Forsamlingshus ved at undersøge mulighederne for at etablere et forsøg med en Miyawaki-skov på Hospitalsgrunden som led i den midlertidige aktivering af området, idet det ikke er endelig afklaret, hvorvidt dette kan realiseres. På pladsen bag

rådhuset er der ligeledes planlagt en begrønning af pladsen i forbindelse med etablering af det nye byrum. Som del af den nye plads er det planen, at der plantes flere træer og tæt beplantning på den del af pladsen, der kaldes "byskoven". Byskoven planlægges at skabe en grøn forbindelse til Frederiksberg Have.

By-, Kultur- og Miljøområdet vurdering

By-, Kultur- og Miljøområdet vurderer, at det vil være vanskeligt at skabe plads til Miyawaki-skov med de sparsomme friarealer, der er til rådighed på Frederiksberg. Hertil kommer, at forvaltningen ikke kan pege på finansiering til etablering af Miyawaki-skove. Forvaltningen anbefaler på disse baggrunde, at forslaget ikke tiltrædes, idet det bemærkes, at forvaltningen arbejder med forslaget hovedintentioner som en del af udviklingsplanen på Solbjerg Parkkirkegår, på pladsen bag rådhuset og muligvis på Hospitalsgrunden.

Økonomi

I fald forslaget imødekommes, skal der afsættes økonomi hertil. Der er finansiering til beplantningerne på Solbjerg Parkkirkegård og pladsen bag rådhuset. Hvad angår det Bæredygtige Forsamlingshus planer for beplantning på Hospitalsgrunden, ansøges der på nuværende tidspunkt om fondsmidler hertil.

Borgmesterpåtegning

Nej

Behandling

Miljø- og Trafikudvalget, Magistraten, kommunalbestyrelsen.

Historik

Indstilling 25. september 2023, pkt. 151:

By-, Kultur- og Miljøområdet indstiller, at forslaget ikke tiltrædes, idet forvaltningen hverken kan pege på arealer eller finansiering til etablering af Miyawaki-skove.

Beslutning fra Miljø- og Trafikudvalget 2022-25, 25. september 2023, pkt. 151:

Miljø- og Trafikudvalget udsatte sagen efter drøftelse.

Indstilling 30. oktober 2023, pkt. 175:

By-, Kultur- og Miljøområdet indstiller, at forslaget ikke tiltrædes, idet forvaltningen hverken kan pege på arealer eller finansiering til etablering af Miyawaki-skove.

Punkt 296: Godkendelse af projektmateriale for monument ved Forum til minde om frihedskampen

20.04.02-G01-1-23

Resume

Med denne sag skal der tages stilling til den fortsatte proces for arbejdet med at etablere et mindesmærke for frihedskampen. Forvaltningen har modtaget supplerende projektmateriale og undersøgt placering og rammer for drift og vedligehold.

Beslutning

Magistraten og Miljø- og Trafikudvalget indstiller,

1. at projektmaterialet tages til efterretning, idet udvalget ønsker, at de eksisterende bænke bevares som i dag og montre gøres mindre til en maksimal højde på 2 meter samt rykkes fri af bedene,
2. at der arbejdes videre med en placering på pladsen ud mod Rosenørns Allé,
3. at Frederiksberg Kommune afholder udgifter til afledt drift af monumentet finansieret inden for Miljø- og Trafikudvalgets ramme, idet der forelægges en sag herom, når omfanget er endelig kendt, og
4. at der meddeles anlægsbevilling på 0,2 mio. kr. finansieret af det afsatte rådighedsbeløb i 2023 under Miljø- og Trafikudvalget for at give tilskud til Foreningen Stjerne Radio, som har fået opgaven med at realisere værket.

Indstilling

Miljø- og Trafikudvalget indstiller,

1. at projektmaterialet tages til efterretning, idet udvalget ønsker, at de eksisterende bænke bevares som i dag og montre gøres mindre til en maksimal højde på 2 meter samt rykkes fri af bedene,
2. at der arbejdes videre med en placering på pladsen ud mod Rosenørns Allé,
3. at Frederiksberg Kommune afholder udgifter til afledt drift af monumentet finansieret inden for Miljø- og Trafikudvalgets ramme, idet der forelægges en sag herom, når omfanget er endelig kendt, og
4. at der meddeles anlægsbevilling på 0,2 mio. kr. finansieret af det afsatte rådighedsbeløb i 2023 under Miljø- og Trafikudvalget for at give tilskud til Foreningen Stjerne Radio, som har fået opgaven med at realisere værket.

Sagsfremstilling

Kommunalbestyrelsen sendte på mødet den 2. oktober 2023 sagen retur til Miljø- og Trafikudvalget, idet formanden for Miljø- og Trafikudvalget Jan E. Jørgensen d. 2. og efterfølgende 11. oktober har modtaget anmodning fra Joakim Weylandt om, at Miljø- og Trafikudvalget justerer beslutningen af 25. september 2023. De to mails fra Joakim Weilandt er vedlagt som bilag 5 til udvalgets orientering. Udvalget vil ligeledes modtage kopi af svar fra udvalgsformanden.

Forvaltningen vurderer ikke, at de fremsendte bemærkninger giver anledning til ændringer i sagens indstilling.

Tidligere sagsfremstilling (2. oktober 2023)

Miljø- og Trafikudvalget udsatte den 21. august 2023 sagen efter drøftelse med henblik på besigtigelse. Besigtigelsen finder sted mandag den 18. september 2023.

Tidligere sagsfremstilling (21. august 2023)

Magistraten og Miljø- og Trafikudvalget besluttede på møder hhv. den 17. april og 27. marts 2023, at forvaltningen skulle gennemføre en dialog med Foreningen projekt Stjerne Radio om, hvorvidt denne kunne overtage det fulde arbejde med finansiering, etablering og drift af et mindesmærke for sabotageaktionen ved Forum omfattende projektstyring, organisering, indgåelse af nødvendige aftaler, fundraising mv. Det blev samtidig besluttet, at kommunens egenfinansiering til projektet - svarende til 200.000 kr. (afsat i Budget 21-22) kan anvendes til støtte til foreningens realisering af værket, idet nærmere vilkår skulle fastlægges. (Mødereferat er vedlagt som bilag 1).

Forvaltningen har efterfølgende været i dialog med Foreningen Stjerne Radio og fremsendte ultimo maj 2023 foreningen udkast til aftalevilkår for overtagelse af projektet, herunder for udbetaling af de 200.000 kr. På baggrund af en række justeringer i det fremsendte aftaleudkast bekræfter Stjerne Radio i mail af 8 august 2023, at foreningen ønsker at overtage projektet fsva. tilvejebringelse af finansiering og etablering af monumentet – og heraf afledt projektstyring samt organisering (kopi af mail er vedlagt som bilag 2). Foreningen fremsendte samtidig tidligere efterspurgte supplerende projektmateriale (vedlagt som bilag 3) samt foreningens vedtægter.

Det bemærkes, at forvaltningen er blevet informeret om, at der - siden udvalgets seneste behandling af sagen - er opnået yderligere støtte fra Grace Public Affairs med 10.000 kr., SH Grafik med 10.000 kr. og Sokkelund Café og Brasserie med 10.000 kr. Derudover har Stjerne Radio oplyst, at de har indledt dialog med flere yderligere parter, da den fulde finansiering ikke er tilvejebragt endnu.

Projektmateriale

Forvaltningen har, som nævnt, modtaget supplerende projektmateriale fra Stjerne Radio jf. bilag 3. Skulpturen af Max Bæklund udføres i 1:1 størrelse og udføres i støbejern og ølkassen udføres i metallegering.

Montrerne foreslås udført i en højde på 2,1 meter i cortenstål med lamineret sikringsglas. I de to store montere vil sabotagen af Forum og dens betydning for nyere dansk historie tænkt formidlet på skærme med opslag eller film. Belysningen tænkes udført som et wirehængt system på ca. 5 meter høje master (4 stk.) og et armatur farvesat som et armbind i rødt, hvidt og blå.

Forvaltningen har spurgt til, om monterne kunne reduceres eller gøres lavere grundet en bekymring for Frederiksberg Kommunes fremtidige vedligeholdelse af glas og teknisk udstyr - og mhp. at monterne ikke tager opmærksomheden fra skulpturen, der er ca. 1,68 meter høj. Forvaltningen har desuden spurgt til, om forslaget om at udskifte belysning og bænke ved monumentet kunne udelades for hurtigere at kunne nå den fulde finansiering. Stjerne Radio har svaret, at de ikke ønsker at lave ændringer i forslaget.

Placering

Foreningen Stjerne Radio foreslår monumentet opstillet på Julius Thomsens Plads. Pladsen anvendes i dag til mange forskellige aktiviteter som ophold, mødested, boldspil, leg og hundeluftning. De tekniske forhold på stedet er undersøgt af forvaltningen. Under den nordlige del af Julius Thomsens Plads ligger et stort fjernvarmebygværk administreret og ejet af CTR. I den situation at CTR skal kunne udføre reparation af fjernvarmebygværk og ledninger i henhold til gældende servitut på arealet, skal Frederiksberg Kommune afholde udgiften i forbindelse med en eventuel flytning og genetablering af monumentet, og der må ikke etableres fast fundamenter. Udgifter forbundet med en evt. flytning og genetablering af monumentet anslås af forvaltningen til over 100.000 kr.

Ved sagens fremstilling til møde i By- og Miljøudvalget d. 15.juni 2020 foreslog forvaltningen en placering for et blivende monument på den cirkulære plads ud for hovedindgangen til Forum i parkens midterste område. Placeringen ligger dels fri af det underjordiske fjernvarmebygværk, og dermed reduceres risikoen for en udgift til eventuel flytning og genetablering af monument i forbindelse med drift af fjernvarmeanlæg. Dels vil placeringen være i kontakt med hovedindgangen, og monumentet vil blive set af de besøgende i Forum.

Stjerne Radio bemærker hertil, at foreningen ikke ønsker at ændre den foreslåede placering i den nordlige ende af Julius Thomsens Plads, da denne ligger synlig fra Rosenørns Alle (hvormed mange kan få glæde af monumentet) og tæt på et offentligt toilet. Stjerne Radio har desuden oplyst, at projektet planlægges med flytbare fundamenter.

Afledt drift

Forvaltningen er i dialog med Stjerne Radio om de supplerende projektdetaljer, der kan afdække de afledte driftsopgaver, herunder at disse har et rimeligt omfang. I lyset af foreningens relativt beskedne størrelse indstiller forvaltningen, at Frederiksberg Kommune varetager den fremadrettede drift, idet udgifter hertil vil kunne afholdes inden for Miljø- og Trafikudvalgets ramme (der er ikke afsat midler specifikt til driften af monumentet). Omfanget af driftsomkostningerne er fortsat under afklaring. Der vil blive forelagt en sag herom, når omfanget er endelig kendt.

By-, Kultur- og Miljøområdet vurdering

Det er forvaltningens vurdering, at projektmateriale er fyldestgørende. Forvaltningen vurderer ligeledes, at en placering af monumentet ved Forums hovedindgang vil nedbringe risici i forhold til det underjordiske fjernvarmeanlæg og placere monumentet i synlig kontakt med de besøgende i Forum.

Forvaltningen vurderer, at Frederiksberg Kommune vil kunne varetage driften af monumentet. Forvaltningen vurderer yderligere, at projektet vil kunne indvies til efteråret 2023, som Stjerne Radio ønsker, såfremt den tilstrækkelige finansiering er tilvejebragt på det tidspunkt.

Økonomi

Der er med Budget 21-22 afsat rådighedsbevilling på 200.000 kr. i anlægsmidler som kommunalt bidrag til mindesmærket, idet de resterende midler skal fondsfinansieres. Rådighedsbeløbet er overført til Budget 2023 pga. "forsinkelser i projektet".

Hvis indstillingen tiltrædes meddeles anlægsbevilling på 0,2 mio. kr. i 2023 finansieret af det afsatte rådighedsbeløb under Miljø- og Trafikudvalget. Dermed er hele rådighedsbeløbet anlægsbevilliget.

Udgifter til afledt drift vil blive afholdt inden for Miljø- og Trafikudvalgets ramme, idet der forelægges en sag herom, når omfanget er endelig kendt.

Det bemærkes, at tilskuddet til Foreningen Stjerne Radio på 0,2 mio. kr. er blevet udbetalt i august 2023. Midlerne er brugt i overensstemmelse med formålet og Magistratens beslutning af 17. april 2023.

Borgmesterpåtegning

Det bemærkes, at der i 2023 er afholdt 0,2 mio. kr. i udgifter uden at der har været meddelt anlægsbevilling fra kommunalbestyrelsen. Der er tale om en teknisk fejl, som i praksis ikke har haft nogen betydning

Behandling

Miljø- og Trafikudvalget, Magistraten, kommunalbestyrelsen.

Historik

Indstilling 21. august 2023, pkt. 129:

By-, Kultur- og Miljøområdet indstiller,

1. at projektmaterialer tages til efterretning,
2. at der arbejdes videre med en placering på Julius Thomsens Plads ud for Forums hovedindgang,
3. at Frederiksberg Kommune afholder udgifter til afledt drift af monumentet finansieres inden for Miljø- og Trafikudvalgets ramme, idet der forelægges en sag herom, når omfanget er endelig kendt - og
4. at der meddeles anlægsbevilling på 0,2 mio. kr. finansieret af det afsatte rådighedsbeløb i 2023 under Miljø- og Trafikudvalget for at give tilskud til Foreningen Stjerne Radio, som har fået opgaven med at realisere værket.

Beslutning fra Miljø- og Trafikudvalget 2022-25, 21. august 2023, pkt. 129:

Sagen blev udsat efter drøftelse med henblik på besigtigelse.

Indstilling 18. september 2023, pkt. 144:

By-, Kultur- og Miljøområdet indstiller,

1. at projektmaterialer tages til efterretning,
2. at der arbejdes videre med en placering på Julius Thomsens Plads ud for Forums hovedindgang,
3. at Frederiksberg Kommune afholder udgifter til afledt drift af monumentet finansieres inden for Miljø- og Trafikudvalgets ramme, idet der forelægges en sag herom, når omfanget er endelig kendt - og
4. at der meddeles anlægsbevilling på 0,2 mio. kr. finansieret af det afsatte rådighedsbeløb i 2023 under Miljø- og Trafikudvalget for at give tilskud til Foreningen Stjerne Radio, som har fået opgaven med at realisere værket.

Indstilling 25. september 2023, pkt. 259:

Miljø- og Trafikudvalget indstiller,

1. at projektmaterialer tages til efterretning, idet udvalget ønsker at de eksisterende bænke bevares som i dag og montre gøres mindre til en maksimal højde på 2 meter samt rykkes fri af bedene,
2. at der arbejdes videre med en placering på pladsen ud mod Rosenørns Allé,
3. at Frederiksberg Kommune afholder udgifter til afledt drift af monumentet finansieret inden for Miljø- og Trafikudvalgets ramme, idet der forelægges en sag herom, når omfanget er endelig kendt, og
4. at der meddeles anlægsbevilling på 0,2 mio. kr. finansieret af det afsatte rådighedsbeløb i 2023 under Miljø- og Trafikudvalget for at give tilskud til Foreningen Stjerne Radio, som har fået opgaven med at realisere værket.

Indstilling 2. oktober 2023, pkt. 177:

Magistraten og Miljø- og Trafikudvalget indstiller,

1. at projektmaterialer tages til efterretning, idet udvalget ønsker at de eksisterende bænke bevares som i dag og montre gøres mindre til en maksimal højde på 2 meter samt rykkes fri af bedene,
2. at der arbejdes videre med en placering på pladsen ud mod Rosenørns Allé,
3. at Frederiksberg Kommune afholder udgifter til afledt drift af monumentet finansieret inden for Miljø- og Trafikudvalgets ramme, idet der forelægges en sag herom, når omfanget er endelig kendt, og
4. at der meddeles anlægsbevilling på 0,2 mio. kr. finansieret af det afsatte rådighedsbeløb i 2023 under Miljø- og Trafikudvalget for at give tilskud til Foreningen Stjerne Radio, som har fået opgaven med at realisere værket.

Beslutning fra Kommunalbestyrelsen 2022-2025, 2. oktober 2023, pkt. 177:

Sagen blev sendt retur til Miljø- og Trafikudvalget.

Indstilling 30. oktober 2023, pkt. 179:

Magistraten og Miljø- og Trafikudvalget indstiller,

1. at projekt materialet tages til efterretning, idet udvalget ønsker at de eksisterende bænke bevares som i dag og montres gøres mindre til en maksimal højde på 2 meter samt rykkes fri af bedene,
2. at der arbejdes videre med en placering på pladsen ud mod Rosenørns Allé,
3. at Frederiksberg Kommune afholder udgifter til afledt drift af monumentet finansieret inden for Miljø- og Trafikudvalgets ramme, idet der forelægges en sag herom, når omfanget er endelig kendt, og
4. at der meddeles anlægsbevilling på 0,2 mio. kr. finansieret af det afsatte rådighedsbeløb i 2023 under Miljø- og Trafikudvalget for at give tilskud til Foreningen Stjerne Radio, som har fået opgaven med at realisere værket.

Punkt 297: Orientering om anmodning fra Frederiksberg Forsyningsbestyrelse vedrørende de fælles kommunale skybrudsprojekter

05.01.02-G01-2-22

Resume

Udvalget orienteres med denne sag om en henvendelse fra Frederiksberg Forsyningsbestyrelse, hvor Magistraten og Kommunalbestyrelsen anmodes om at øge prioriteringen af miljømæssige forhold ved anlæg af skybrudsprojekter. I anmodningen er der i særlig grad lagt vægt på reduktion af CO₂-aftrykket. Udvalget orienteres endvidere om forvaltningens bemærkninger hertil.

Beslutning

Magistraten tog orienteringen til efterretning.

Indstilling

Miljø- og Trafikudvalget indstiller, at orienteringen tages til efterretning.

Sagsfremstilling

Miljø- og Trafikudvalget udsatte på mødet den 25. september 2023 sagen, idet udvalget anmodede forvaltningen om at belyse, om indsatser for miljømæssig bæredygtighed kan takstfinansieres. Forvaltningen blev endvidere bedt om at vurdere anmodningen fra Frederiksberg Forsyning ud fra, at anmodningen både omfatter miljømæssig bæredygtighed og ikke kun CO₂. Forvaltningen har redegjort for dette i den supplerende sagsfremstilling nedenfor.

Yderligere har Klima-, Plan- og Boligudvalget den 25. september 2023 taget sagen til orientering.

Takstfinansiering af miljømæssig bæredygtighed

I henhold til afklaring af hvilke dele af undersøgelser, dokumentation og afhjælpning af evt. miljøpåvirkning, der kan takstfinansieres, er der rettet henvendelse til Frederiksberg Forsyning, da det er forsyningsselskabet, der i samarbejde med forsyningssekretariatet kan afdække, hvad der kan finansieres via taksten. Når der foreligger et svar herom fra Frederiksberg Forsyning, vil det blive videreformidlet til Miljø- og Trafikudvalget.

Miljømæssig bæredygtighed ved anlæg og drift af skybrudsprojekter.

I nærværende indstilling kommenteres på generel miljømæssig bæredygtighed ved anlæg af skybrudsprojekter herunder *varmeø-effekt, biodiversitet, genanvendelse af materialer og vandmiljø*. I den oprindelige indstilling har fokus primært været på CO₂-belastningen. Frederiksberg Forsynings henvendelse indeholder fem konkrete anbefalinger. Der vil herunder blive kommenteret på disse anbefalinger ud fra en generel miljømæssig bæredygtighed. Anbefaling 3 om håndtering af vand på overfladen vurderes fuldt ud besvaret i den oprindelige indstilling.

Generelt er der ved anlæggelse og drift af skybrudsprojekterne stort fokus på at mindske CO₂-påvirkningen samt undgå forringelser af miljøet. Konkret arbejdes der systematisk med at mindske miljøbelastningen i projekterne ved at indsamle erfaringer løbende i analyser på tværs af fagligheder og indsatsområder - f.eks. livscyklusanalyser (LCA) e.l. Erfaringerne indarbejdes i projekterne via nye tiltag, der minimerer miljøbelastningen. Denne metodik sikrer, at miljøpåvirkningen ved anlæg og drift af skybrudsprojekterne begrænses mest muligt ud fra 'best practice' på det givne anlægstidspunkt og ved drift af anlæg efterfølgende.

I skybrudsprojekterne afprøves dermed på kontinuerlig basis forskellige former for miljøforbedring, hvor traditionelle anlægsmetoder bliver erstattet med nye innovative løsninger, der er mindre miljøbelastende. Et eksempel er når højtliggende regnvandsmagasiner i genbrugsplast erstatter traditionelle dybtliggende regnvandsmagasiner jf. bilag med årsrapport for klimatilpasning 2023 side 11.

Samtidig udarbejdes hydrauliske oplandsplaner, der kvalificerer behovet for det enkelte skybrudsprojekts størrelse samt udpeger den optimale placering og hydrauliske løsningstype. Med løbende monitorering sikres yderligere optimal udnyttelse af skybrudsprojekterne samt fleksibiliteten til at udvide systemet efter dokumenteret behov.

Anbefaling 1 - at Frederiksberg Kommune i planlægningen af kommende skybrudsprojekter opgør miljøbelastningerne ved etablering og drift af anlæggene.

Varmeø-effekten

Miljøbelastningen begrænses, når flere formål indtænkes fra start i planlægningen af skybrudsprojekterne som fx at mindske varmeø-effekten. I projekterne søges regnvandet således genanvendt til fordampning og vanding, så det fungerer som køling af byen og derved mindsker varmeø-effekten. Et eksempel er P.G. Ramms Allé, hvor der laves et automatisk vandingssystem med oppumpning af vand fra regnvandsmagasiner til kontinuerlig vanding af bede og til fordampning af regnvand.

Biodiversitet

Når skybrudsprojekter anlægges stilles der krav til biofaktoren i hvert enkelt projekt overfor rådgiver i overensstemmelse med Strategi for bynatur og biodiversitet 2021. Denne fremgang har været anvendt siden 2021. Effekten dokumenteres i årsrapporten for bynatur og biodiversitet.

Genanvendelse af materialer

Ved anlæg skybrudsprojekterne arbejdes der systematisk for at reducere mængden af jomfruelige materialer som jord og grus ved fx at anvende teknikker som jordstabilisering og genanvendelse af materialer. Et eksempel er at benytte højtliggende regnvandsmagasiner af genbrugsplast i skybrudsprojekterne, som erstatter behovet for grus og øvrige nye materialer.

Vandmiljø

I skybrudsprojekterne efterleves alle gældende miljøkrav hos miljømyndigheden og i kommunens gældende spildevandsplan. Der henvises i øvrigt til kommunens spildevandsplan, hvad angår kommunens indsatser for at undgå grundvandsforurening, mindske miljøskadelige stoffer, begrænse kystnære overløb samt reducere udledningen af næringsstoffer til havet og opnå en tilstrækkelig kvalitet, så vandet kan ledes til søer og vandløb.

Anbefaling 2: at Frederiksberg Kommune i planlægningen af kommende skybrudsprojekter mindst har to alternative projektforslag, hvor det ene projektforslag er optimeret med henblik på miljømæssig bæredygtighed, herunder udledningen af CO₂ fra anlæg og drift.

Erfaringerne med at udarbejde alternative projektforslag på projektniveau har vist en begrænset miljømæssig effekt. Mellem de enkelte skybrudsprojekter er der få variationer i projektløsningerne til, at det giver mening at foretage individuelle sammenligninger på projektniveau.

I stedet arbejdes der metodisk med at indarbejde nyeste erfaringer og viden fra de seneste konkrete projekter og indarbejde de mest miljørigtige løsninger i de efterfølgende projekter. Dette sker ved at indsamle erfaringer løbende i analyser på tværs af fagligheder og indsatsområder. Disse erfaringsopsamlinger sikrer, at der arbejdes aktivt med erfaringerne og opnås minimal miljøbelastning på følgende måde:

- at mindske varmeø-effekten ved anlæg af skybrudsprojekter, der øger beplantningen og fordampningen lokalt og således afkøler byen.
- at stille minimumskrav til biofaktoren i alle skybrudsprojekter jf. Strategi for bynatur og biodiversitet.
- at undersøge mulighederne for at genanvende jord fra anlægsprojekter i kommunen jf. Strategi for jordhåndtering.
- at stille krav i alle skybrudsprojekter om at øge genbruge materialer for at mindske brugen af jomfruelige materialer som plast og grus.
at overholde alle krav til vandmiljøet jf. spildevandsplanen (link: [Spildevandsplan 2019-2021](#)).

Miljø- og Teknikudvalget er på udvalgsmødet den 25. september 2023 blevet forelagt projekter med forslag til forskellige byrums-løsninger, hvor det var muligt ved mindre justeringer at tilvælge træer frem for parkeringspladser. Disse alternative projektforslag kan ikke sidestilles med udarbejdelsen af alternative projekter. Her kræves særskilte miljøvurderinger og LCA beregninger, hvilket er en særdeles tidskrævende og ressourcetung opgave at udføre og vurderes at have en ringe miljøeffekt.

Anbefaling 4: at rapportering af den miljømæssige bæredygtighed ved etableringen af anlæg og drift af skybrudsanlæg bliver et fast tema i Frederiksberg Kommune og Frederiksberg Forsynings årlige fælles rapportering af skybrudsindsatsen.

Af rapportering af den miljømæssige bæredygtighed sker i dag ud fra følgende:

- Mindske varmeø-effekten i skybrudsprojekterne opgøres indirekte i de årlige rapporter for klimatilpasning. I rapporterne oplyses om nyanlagte skybrudsprojekter, der reducerer varmeø-effekten. Fremover i årsrapporterne kan det blive tydeliggjort, hvilke projekter der i særlig grad mindsker varmeø-effekten.

- Biodiversiteten i skybrudsprojekterne afrapporteres i årsrapporten for bynatur og biodiversitet, som forelægges udvalget ultimo november 2023.
- Genanvendelse af materialer og reduktion af brugen af jomfruelige materialer opgøres i udgangspunktet ikke, idet normen i entrepriseret er, at stillet krav bliver efterlevet. I stedet sikres en udvikling mod mindre miljøbelastning via undersøgelser af nye metoder og løbende dialoger med markedet.

Anbefaling 5: at Frederiksberg Kommune genbesøger de ikke igangsatte projekter i Projektpakke 5 (jf. skybrudspakke 2022 behandlet af Miljø- og Trafikudvalget den 12. juni 2023).

Det er vurderingen, at det vil have en lille eller ingen betydning at genåbne projektpakke 5, både i henhold til afklaring af volumen i projekterne eller i relation til miljøbelastningen:

- Det nødvendige volumen i de enkelte projekter fastlægges på forhånd i de hydrauliske oplandsplaner.
- Der gøres allerede mest muligt for at mindske miljøbelastningen under planlægning, anlæg og drift af de enkelte projekter. Det sker ved at følge den anvendte metodik for skybrudsprojekter, som beskrevet ovenfor.

By-, Kultur- og Miljøområdet vurdering

Forvaltningen vurderer fortsat, at kommunen i dag arbejder målrettet med at reducere CO₂-udledningen samt miljøbelastningen ved anlæg af skybrudsprojekter i tæt samarbejde med Frederiksberg Forsyning. Ligeledes vurderes det, at fokus på at reducere CO₂-aftrykket og miljøbelastningen kan styrkes ved at arbejde efter de omtalte principper.

Forvaltningen vurderer endvidere, at der som opfølgning på fællesmødet den 4. september vil blive arbejdet videre med dokumentation og afrapportering på de kommende fællesmøder.

Tidligere sagsfremstilling (25. september 2023)

Klima-, Plan- og Boligudvalget udsatte sagen på mødet den 18. september 2023.

Tidligere sagsfremstilling (18. september 2023)

Frederiksberg Forsynings bestyrelse sendte den 7. juni 2023 en anmodning til Magistraten og Kommunalbestyrelsen jf. bilag, hvori de efterspørger et øget fokus på primært reduktion af CO₂-udledningen ved anlæg af de kommunale skybrudsprojekter.

Status på arbejdet med CO₂-aftrykket ved anlæg af skybrudsprojekter

Det igangværende arbejde med de kommunale skybrudsprojekter er i høj grad i tråd med de intentioner, der fremlægges i anmodningen fra Frederiksberg Forsyning. Kommunen og Frederiksberg Forsyning samarbejder i dag målrettet om at mindske CO₂-belastningen, når der vælges løsninger, produkter samt metode til anlæg af skybrudsprojekterne. Det øgede fokus på systematisk at reducere miljøbelastningen ved udførelsen af klimatilpasningsindsatsen er også i fuld overensstemmelse med temarevisionen af Kommuneplan 2021: Grøn omstilling.

I 2020 er der udført beregninger og analyser af to anlagte skybrudsprojekter for at undersøge, hvilke delelementer i projekterne, der har den største CO₂-udledning. Det har supplerende ført til en efteruddannelse af projektledere med fokus på, hvordan CO₂-udledningen mindskes under planlægning og anlæg af projekterne.

Derudover arbejdes der målrettet med at fremme emissionsfri arbejdsmaskiner på anlægspladsen f.eks. via samarbejdet med CO-PI (Center for offentlig og privat innovation).

På det årlige fællesmøde mellem Miljø- og Trafikudvalget og Frederiksberg Forsynings bestyrelse i 2022 fremlagde forvaltningen, hvordan der arbejdes med planlægningen af de kommunale skybrudsprojekter ud fra nedenstående prioriteringer:

- Valg af skybrudsløsninger, der udleder mindre CO₂
- Prioritering af overfladeprojekter fremfor mere CO₂-belastende anlæg i jorden
- Fremme materialevalg med mindst mulig CO₂-udledning
- Udforme udbud, der vægter lavere CO₂-udledning som udvælgelseskriterie

Den øgede viden om CO₂-aftrykket ved anlæg af skybrudsprojekter har i 2022 desuden ført til, at kommunen har indgået en fireårig rammeaftale ift. levering af regnvandsmagasiner med den lavest mulige CO₂-udledning jf. ”Årsrapport om

klimatilpasning 2022”, som blev behandlet på Miljø- og Trafikudvalgets møde den 5. september 2022.

På det seneste fællesmøde mellem udvalget og Frederiksberg Forsynings bestyrelse den 4. september 2023 blev udvalget og bestyrelsen orienteret om, hvordan kommunen arbejder målrettet med at reducere CO₂-udslippet i forbindelse med anlæg af skybrudsprojekterne. Som opfølgning på drøftelsen på dette møde vil forvaltningen arbejde videre med, hvordan bæredygtighedstiltag - som f.eks. valg, der reducerer CO₂-udslip og øget biodiversitet - bedst kan dokumenteres og afrapporteres på de kommende fællesmøder.

Forslag fra Frederiksberg Forsynings bestyrelse

I anmodningen fra Frederiksberg Forsynings bestyrelse indgår nedenstående fem konkrete forslag til at sætte yderligere fokus på CO₂-aftrykket ved anlæg af de kommunale skybrudsprojekter. Nedenfor gengives forslagene samt forvaltningens bemærkninger hertil.

1. at Frederiksberg Kommune i planlægningen af kommende skybrudsprojekter opgør miljøbelastningerne ved etableringen og driften af anlæggene

Bemærkning: Der er tidligere udarbejdet livscyklusanalyse (LCA) for anlæggets CO₂-udledning i anlægs- og driftsfasen for to udført skybrudsprojekter (Lindevangsparken og Skt. Thomas Allé). Erfaringerne herfra viser, at det særligt er fra transport og brugen af jord og stenmaterialer, der udledes CO₂. Denne og kommende viden vil nemt kunne indarbejdes i designfasen af projekterne.

En opgørelse og dokumentation af, hvor og hvilke valg der er truffet i projektet, vil kunne registres i en CO₂-log som udarbejdes løbende under projektet. Alternativet ville være, at der udføres en fuld livscyklusanalyse (LCA) i planlægningsfasen af projekterne, hvilket vil være en omfattende og tids- og ressourcekrævende opgave. Der er til dato ikke er erfaringstal nok til at kunne gennemføre en screeningsmetode på planlægningsniveauet, der kan angive miljøpåvirkningen troværdigt.

2. at Frederiksberg Kommune i planlægningen af kommende skybrudsprojekter mindst har to alternative projektforslag, hvor det ene projektforslag er optimeret med henblik på miljømæssig bæredygtighed, herunder udledningen af CO₂ fra anlæg og drift

Bemærkning: I 2021 har forvaltningen afprøvet denne metode og udregnet CO₂-belastningen ved hjælp af LCA-beregninger for to forskellige projektforslag for området omkring Egernevej.

Erfaringen viser, at arbejdet tog tre måneder ekstra i planlægningsfasen og beløb sig til ca. 100.000 kr. i udgifter til konsulenter. Det er p.d.b. vurderingen, at der kan opnås en bedre effekt og bruges færre ressourcer ved, at der undervejs i projektet arbejdes bevidst og metodisk for at opnå det mest mulige bæredygtige projekt. Det vil ske ved at udbrede erfaringer og bevidsthed om miljøbelastningen i de valg, der træffes, samt ved løbende at dokumentere de valg, der træffes i en log.

F.eks. har erfaringen med at traditionelle regnvandsmagasiner, der udleder op til 278 kg. CO₂ pr. tilbageholdt m³ regnvand ført til, at der efterfølgende er blevet udviklet et nyt produkt. Produktet består primært af genbrugsplast, der udleder 111 kg CO₂ pr. tilbageholdt m³ vand, og som fremadrettet vil kunne indarbejdes i projekterne.

3. at Frederiksberg Kommune i anlæggelsen af fremtidige skybrudsprojekter har fokus på at håndtere så meget vand som muligt på terræn

Bemærkning: Det er et ønske i kommunen at fremme grønne og blå overfladeløsninger som f.eks. skybrudsprojektet i Lindevangsparken. Overfladeprojekterne bliver oftest billigere, og CO₂-aftrykket mindskes sammenholdt med spildevandstekniske anlæg i jorden. Samtidig skabes der merværdi for borgerne. I praksis har det dog vist sig vanskeligt at anlægge de nødvendige m³ vand alene i overfladeprojekterne som følge af pladmangel i byrummet, herunder af hensyn til trafikafvikling, parkeringspladser og tilgængelighed.

4. at rapportering af den miljømæssige bæredygtighed ved etableringen af anlæg og drift af skybrudsanlæg bliver et fast tema i Frederiksberg Kommune og Frederiksberg Forsynings årlige fælles rapportering af skybrudsindsatsen

Bemærkning: Det vil være muligt at integrere en afrapportering af de bæredygtighedsvalg og erfaringer, der er gjort, som et fast tema på de årlige fælles møder.

5. at Frederiksberg Kommune genbesøger de ikke igangsatte projekter i Projektpakke 5 (jf. skybrudspakke 2022 behandlet af Miljø- og Trafikudvalget den 12. juni 2023).

Bemærkning: En opgørelse af miljøbelastningen fra skybrudsprojekterne kræver, at projekterne bliver politisk igangsat med tilhørende bevilling, før arbejdet med projektforslagene kan påbegyndes. For skybrudsprojekter, der ikke er påbegyndt, er det således ikke muligt at opgøre en sådan vurdering, da der ikke er bevilliget midler til projektet og dermed ikke udarbejdet et projektforslag.

Forslag om øget fokus på at mindske CO₂-aftryk

På nationalt niveau er der endnu ikke blevet udviklet en standardmetode for opgørelsen af CO₂-påvirkningen af anlæg i planlægningsfasen. Det gør opgaven med at beregne og dokumentere CO₂-belastningen på skybrudsprojekterne særdeles ressourcekrævende, hvis kommunen skal udvikle sin egen metode.

Samtidigt er der et tidspres for at gennemføre skybrudsprojekter på den såkaldte overgangsordning, der sikrer takstfinansiering frem til 2027. På overgangsordningen indgår der i alt 253 skybrudsprojekter, hvoraf 47 projekter forventes at blive anlagt inden 2027. I rækkefølgeplanen har forvaltningen i samarbejde med forsyningen nøje udvalgt de 47 vigtigste projekter, der bør gennemføres frem til 2027, og som er bedst egnede til overgangsordningen for at kunne skybrudssikre byen.

Såfremt forslagene i anmodningen om udvikling af standarder, opgørelser og beregninger af CO₂-aftrykket på flere alternative projektforslag samt dokumentation skal gennemføres, vil konsekvensen være, at en betydelig del af de 47 projekter ikke kan gennemføres inden 2027.

Forvaltningen anbefaler derfor, at de fire tidligere godkendte principper, som er nævnt ovenfor, forsat ligger til grund for valg undervejs i udviklingen af skybrudsprojekterne i overensstemmelse med drøftelsen på fællesmødet mellem Miljø- og Trafikudvalget og Frederiksberg Forsynings bestyrelse den 5. september 2022.

Der kan i tillæg hertil udarbejdes en logbog for hvert projekt med begrundelse for de valg, der træffes undervejs i projektfaserne ud fra CO₂-hensyn. Loggen vil være en systematisk måde at opbygge erfaringer og viden om det enkelte projekts totale CO₂-aftryk og samtidig sikre transparens.

Forvaltningen vil endvidere følge tæt med i om staten eller øvrige offentlige instanser udvikler en almengældende metode for opgørelsen af miljøpåvirkningen på anlæg i planlægningsfasen.

Det anbefales ligeledes, at udvælgelsen af det bedste løsningsforslag til et anlægsprojekt i et komplekst byrum ikke alene sker ud fra et kriterie om at mindske CO₂-udledning. Andre hensyn som byrumskvalitet, borgerønsker og trafikafvikling bør også indgå i udformningen af det konkrete anlægsprojekt.

By-, Kultur- og Miljøområdets vurdering

By-, Kultur- og Miljøområdet vurderer, at kommunen i dag arbejder målrettet med at reducere CO₂-udledningen ved anlæg af skybrudsprojekter i tæt samarbejde med Frederiksberg Forsyning. Ligeledes vurderes det, at fokus på at reducere CO₂-aftrykket kan styrkes ved at arbejde efter de omtalte principper. Forvaltningen vurderer endvidere, at der som opfølgning på fællesmødet den 4. september vil blive arbejdet videre med dokumentation og afrapportering på de kommende fællesmøder.

Økonomi

Hvis forslaget fra Frederiksberg Forsynings bestyrelse ønskes gennemført, må der forventes en udgiftsforøgelse for gennemførelse af projekterne på 15-20 pct. på grund af øgede udgifter til løsninger, der ofte er dyre at implementere. En eventuel beslutning om udarbejdelse af alternative forslag, LCA-analyser og dokumentation af CO₂-forbruget, som foreslået i anmodningen, vil ligeledes kræve en yderligere tilførsel af ressourcer til klimatilpasningsindsatsen.

Borgmesterpåtegning

Nej

Behandling

Miljø-, og Trafikudvalget, Klima-, Plan- og Boligudvalget, Magistraten.

Historik

Indstilling 18. september 2023, pkt. 112:

By-, Kultur- og Miljøområdet indstiller, at udvalget tager orienteringen til efterretning.

Beslutning fra Klima-, Plan- og Boligudvalget 2022-25, 18. september 2023, pkt. 112:

Klima-, Plan- og Boligudvalget udsatte sagen.

Indstilling 25. september 2023, pkt. 122:

By-, Kultur- og Miljøområdet indstiller, at udvalget tager orienteringen til efterretning.

Indstilling 25. september 2023, pkt. 164:

By-, Kultur- og Miljøområdet indstiller, at udvalget tager orienteringen til efterretning.

Beslutning fra Miljø- og Trafikudvalget 2022-25, 25. september 2023, pkt. 164:

Miljø- og Trafikudvalget udsatte sagen, idet udvalget anmodede forvaltningen om at belyse hvilke dele, som kan takstfinansieres samt, at der er tale om miljømæssig bæredygtighed i bred forstand og ikke alene CO2.

Indstilling 30. oktober 2023, pkt. 176:

By-, Kultur- og Miljøområdet indstiller, at udvalget tager orienteringen til efterretning.

Bilag

Kopi af anmodning fra FF

Punkt 298: Udviklingsplan Solbjerg Parkkirkegård

04.31.00-G01-8-23

Resume

I budgetforliget for 2021 blev det besluttet, at der skal udarbejdes en udviklingsplan for Solbjerg Parkkirkegård. Dette er gentaget i budgetforliget for 2024. Afsættet for udviklingsplanen er udkast til vision, koncept og helhedsplan godkendt på daværende By- og Miljøudvalgs møde den 16. august 2021 og de høringssvar, som forvaltningen præsenterede for daværende Miljø-, Bynatur og Mobilitetsudvalg den 7. februar 2022.

Beslutning

Magistraten og Miljø- og Trafikudvalget indstiller, at udviklingsplanen danner rammerne for det videre arbejde med og retning for udviklingen af Solbjerg Parkkirkegård, idet de enkelte projekter udmøntes og forelægges inden igangsættelse.

Miljø- og Trafikudvalget ønsker derudover, at forvaltningen arrangerer en temadrøftelse omkring brugen af parken og inspirationsoplæg til udformning.

Indstilling

Miljø- og Trafikudvalget indstiller, at udviklingsplanen danner rammerne for det videre arbejde med og retning for udviklingen af Solbjerg Parkkirkegård, idet de enkelte projekter udmøntes og forelægges inden igangsættelse.

Miljø- og Trafikudvalget ønsker derudover, at forvaltningen arrangerer en temadrøftelse omkring brugen af parken og inspirationsoplæg til udformning.

Sagsfremstilling

Miljø- og Trafikudvalget udsatte på mødet den 25. september 2023 sagen med henblik på en besigtigelse hurtigst muligt en mandag morgen med start kl. 08.15. Besigtigelsen finder sted mandag den 30. oktober 2023.

Tidligere sagsfremstilling (25. september 2023)

Det er i kommuneplan 2021 besluttet at dele af Solbjerg Parkkirkegård skal udvikles til et grønt parkområde i forbindelse med, at kirkegården delvist overgår til bypark i løbet af en årrække. Området indgår som en del af kommunens grønne struktur og skal fortsat have en grøn profil. Solbjerg Parkkirkegård er i kommuneplanen samtidig udlagt til stilleområde, og der må kun være bebyggelser, der knytter sig til områdets funktion. Den overordnede vision er derfor en ændring fra en indadvendt retlinet kirkegård til en inviterende rekreativ park med ro og fordybelse.

Herudover fremgår det af både budgetforlig 2021 og af den netop indgåede budgetforlig for 2024, at der skal udarbejdes en udviklingsplan for Solbjerg Parkkirkegård. I budgetforliget for 2024 fremgår det at "*Partierne er enige om, at der er potentiale for at skabe nye grønne byrum og endnu bedre kvalitet omkring Solbjerg Parkkirkegård ved at forstærke områdets rekreative, naturmæssige og kulturhistoriske værdier. Partierne er ligeledes enige om, at der skal arbejdes på en fredning af kirkegårdsområdet. Der skal ske en nænsom udvikling af selve kirkegården, hvor dele fastholdes som kirkegård og dele omdannes til park. Tilsammen giver det byen et unikt grønt område, der inviterer til rekreation, refleksion, fordybelse og bevægelse. Udgangspunktet skal være, at både biodiversitet og biofaktor skal øges for området som helhed. I forlængelse af den gennemførte dialog med borgere og institutioner i området, udarbejdes et forslag til udviklingsplan for selve kirkegården og udviklingsplanen forelægges Kommunalbestyrelsen i efteråret 2023.*"

Med denne sag præsenteres udviklingsplanen samt forslag til delfinansiering og etapeløsning, idet planen vil blive tilrettet i henhold til det i budgetforliget aftalte samt i forhold til udvalgets drøftelser.

Udgangspunktet for udviklingsplanen er det udkast til vision, koncept og helhedsplan for udvikling af Solbjerg Parkkirkegård, som daværende By- og Miljøudvalget godkendte på møde den 16. august 2021 (jf. bilag 1) samt beslutning om delvis nedlæggelse af Solbjerg Parkkirkegård - godkendt på samme møde jf. bilag 2. Dertil kommer de høringssvar, som forvaltningen præsenterede for daværende Miljø-, Bynatur og Mobilitetsudvalg den 7. februar 2022 med baggrund i de mange bemærkninger, input og idéer, der kom på borgerdialogmødet den 4. november 2021 og den efterfølgende høringsproces frem til den 4. december 2021 (jf. bilag 3).

Der har siden mødet den 7. februar 2022 været arbejdet videre med udviklingsplanen pba. de idéer og høringssvar, der indkom. Der er desuden udarbejdet forslag til skybrudssikring af området i planen under hensyntagen til kirkegården.

Et udkast til udviklingsplanen blev sendt i høring hos Københavns Stift den 1. juni 2022, og forvaltningen modtog en principgodkendelse af udviklingsplanen den 24. januar 2023. Københavns Stift har indhentet udtalelser til planen hos stiftets kirkegårdsconsulent, Nationalmuseet og den kongelige bygningsinspektør. De væsentligste bemærkninger til planen er:

- "Åbne i hjørnet mod Roskildevej/Søndre Fasanvej": Planen, som blev forelagt i høringen, indeholdt et forslag om at gøre kirkegården mere synlig ved at erstatte noget af muren med en glasvæg – à la ved Porcelæns Haven. Dette finder stiftet ikke passende, især fordi en mur bedre skærmer mod støj og beskytter sørgende mod indkig fra gaden/fortovet. Dette er derfor taget ud af planen, og muren bevares, som den er i dag.
- "Adskillelse mellem aktive og nedlagte arealer": I forbindelse med forslag om stedvist at nedlægge hække har stiftet påpeget vigtigheden af, at der arbejdes med at holde aktive kirkegårdsrum intakte både fysisk og mentalt og at fastholde stemningen af kirkegård. Det betyder, at der rent praktisk skal tages hensyn til indhegning af områder, hvor der stadig er aktive gravsteder. Der er taget hensyn hertil i den foreliggende plan.
- "Rammeområde til bebyggelse i øst - trekanten langs Søndre Fasanvej, syd for Gravens Rand": Området er markeret med mulighed for bebyggelse jf. kommuneplan 21. I udtalelsen bemærker stiftet, at det vil være et byarkitektonisk tab for Frederiksberg, hvis denne strækning mister parkfølelsen, ved at der opføres bebyggelse langs Søndre Fasanvej. Det anbefales derfor at genoverveje dette rammeområde til bebyggelse.

Forvaltningen har svaret Stiftet den 8. marts 2023, at deres godkendelse og udtalelser tages til efterretning. I forhold til Stiftets udtalelse om randområdet har forvaltningen gjort opmærksom på, at området ikke er en del af kirkegården, og at der også historisk har været bebygget langs Søndre Fasanvej.

Københavns Stift vil løbende skulle godkende de forskellige tiltag inde på selve kirkegården, når de skal realiseres i udviklingsplanens løbetid, som forventes at vare frem til 2040. Stiftet har ingen myndighedsrolle uden for kirkegårdens område. Udover selve udviklingen af kirkegården skal der også ske klimatilpasning på området. Dette er indarbejdet i udviklingsplanen. Klimatilpasningsprojektet forventes at blive sendt til høring hos Københavns Stift, som er myndighed, efteråret 2023. Klimatilpasningsprojektet forventes at blive forelagt for udvalget i foråret 2024.

På baggrund af Stiftets bemærkninger er der arbejdet videre med planen, og der foreligger nu et endeligt udkast til udviklingsplan fra juni 2023 (vedlagt som bilag 4) som foreslås at danne rammerne for det videre arbejde. Planen vil frem mod behandlingen i Kommunalbestyrelsen blive konsekvensrettet ift. Budget 2024.

Selve kirkegården

Da store dele af kirkegården fortsat vil være aktiv kirkegård, og der er mange bevaringsværdige gravsteder, har det været væsentligt, at udviklingen sker i respekt herfor. Målet har været et parkområde side om side med en aktiv kirkegård fuld af minder og historiefortælling med sanselige oplevelser, mulighed for ro og fordybelse samt et område, hvor natur og biodiversitet får plads. Derfor er der arbejdet med en afvejning af forskellige balancer og hensyn.

Hovedgrebene i udviklingsplanen er:

- en fremhævelse af hovedakserne og markering af indgange med pladسدannelse
- en slynget sti, der skaber parkkarakter og leder den besøgende rundt
- forstærkning af forskellige områders karakter for kontrast og variation i oplevelserne
- indsatser og nedslag, som inviterer til rekreation, refleksion, fordybelse og bevægelse
- en askefællesgrav

Det er ressourcemæssigt ikke muligt at realisere udviklingsplanen inden for en kort årrække. Udviklingsplanens mange tiltag og indsatser er derfor opdelt i etaper efter hensigtsmæssig koordinering opgaverne imellem. Indsatser og tiltag i den vestlige del af kirkegården, hvor klimatilpasningen er planlagt til opstart i 2025, er derfor lagt i etape 1.

Askefællesgraven på Solbjerg Parkkirkegård forventes at skulle tages i brug i 2026.

Samlet set løber realisering af det foreliggende forslag op i knap kr. 37 mio. inkl. uforudsete udgifter og rådgiverhonorar, ekskl. moms og ekskl. klimatilpasningsprojektet. Der er tale om nutidsværdi. Implementeringen af udviklingsplanen foreslås opdelt i fire etaper à 4 år for at få spredt udgifterne. Herved bliver udgiften til realiseringen af planen ca. 2.4 mio. pr år.

Der er tale om en væsentlig udgift at realisere alle udviklingstiltag. Det vil imidlertid været muligt at finansiere nogle tiltag over driften som f.eks. omlæggelse af græs til blomstereng og nedlæggelse af hæk til fordel for græsklip.

Det kommende klimatilpasningsprojekt på kirkegården vil bidrage med ca. kr. 4,0 mio., herunder vil bortkørt jord kunne anvendes til tuelandskab, og en del af den slyngede sti vil kunne anlægges i forbindelse med arbejderne. Endelig vil spejlbassinet også kunne indgå som klimatilpasningstiltag.

Der anvendes i dag 1. mio. kr. til opgaver, der ligger uden for den normale drift af kirkegård og krematorie. Disse midler anvendes ved større reparationer af krematoriet, genopretning af usikre gravsten, renovering af gravsteder, fældning af træer og plantning heraf. Herudover er der afsat 1 mio. kr. til genopretning af kirkegårdene, herunder genopretning af stier, anlæg og etablering af nye gravstedsmuligheder (for at opfylde behovet for f.eks. urnegrave). Det kan være en mulighed at omlægge nogle af disse midler til formålet, idet andre opgaver hermed tilsidesættes. Det kunne samlet set være maksimalt 850.000 kr.

Allerede i dag anvendes en del af midlerne fra puljen til øget biodiversitet på initiativer, der øger biodiversiteten også på kirkegårdene. Afhængig af om puljen videreføres, vil der målrettet kunne anvendes 100.000 kr. om året til at øge biodiversiteten på Solbjerg Parkkirkegård.

For at komme i mål med realiseringen af planen kan det overvejes at anvende 300.000 kr. fra parkrenoveringspuljen. Dette vil imidlertid betyde, at renoveringen i kommunens øvrige grønne anlæg neddrøses.

Ved en omlægning af opgaver vil der kunne peges på finansiering på mellem 950.000 kr. og 1.250.000 kr. årligt. Hvis planen skal realiseres inden for etapeplanen, er der behov for tilførsel af yderligere midler hertil. Der skal samlet findes mellem 17 og 21,8 mio. kr. over etapeplanens 16 år, som planen løber jf. bilag 5 side 2.

En anden mulighed er at søge fonde til finansiering af nogle af projekterne. Det kunne eksempelvis være "den slyngede sti", "belysning" eller "pergolaen". Det er usikkert, om der vil være fonde, som vil bidrage til dette.

Alternativt kan man vælge at strække løbetiden for implementering udover 2040. Der er imidlertid delprojekter, som ikke vil kunne udføres, da indkøbsprisen overstiger, hvad der er afsat i driften.

Det etapeopdelte budget findes i bilag 5. Det totale budget fremgår af bilagets side 1, mens side 2 viser den foreløbige finansiering fordelt ud på de i alt fire etaper. For hver etape fremgår en difference mellem den samlede sum for realisering af indsatser i etaper og de fundne midler.

Randområder til kirkegården

Der er i dag to ubebyggede arealer ud mod Sdr. Fasanvej, som ikke er en del af kirkegården, men som ligger i tæt tilknytning til kirkegården, ligesom der også er bebyggelse ind mod kirkegården fra Roskildevej (Aldi, stenhuggerne mv.). Arealerne henligger alle ret nedslidte og uden den bymæssige kvalitet områderne fortjener.

Der er således potentiale for nye bymæssige funktioner og boliger i randområderne til kirkegården samtidig med, at kirkegården udvikles. En udvikling af randen giver mulighed for at skærme dele af parken mod støj og dermed understøtte parkens rekreative karakter samt for at styrke vigtige grønne forbindelser. Bebyggelse vil skulle indpasses med respekt for områdets karakter. Udgangspunktet er, at både biofaktor og biodiversitet skal øges for området som helhed. Hvilke dele af randområdet, der kan bebygges og hvilke, der søges fredet fremgår af budgetaftalen vedr. Budget 2024.

Borgerorientering

Når den rammesættende udviklingsplan er politisk besluttet, vil der blive indkaldt til borgerorientering omkring den vedtagne udviklingsplan, der tænkes afholdt på forvaltningsniveau.

På mødet præsenteres borgere og interesseorganisationer for udviklingsplanen med mulighed for at stille spørgsmål. Efterfølgende præsenteres dispositionsforslag for klimatilpasningsprojektet, der både omhandler klimasikring af kirkegården og "oplandet". Her vil der også være mulighed for at stille spørgsmål og komme med input til projektet.

Forud for mødet vil der blive udsendt invitationer i e-Boks til deltagere fra høringsprocessen. Derudover vil der (1-2 uger før) blive opsat skilte på kirkegården, der orienterer om borgermødet og ophængt plancher uden for kapellet.

Brug af kirkegårdsområdet i udviklingsfasen

Når udviklingsplanen er gennemført, vil der være en klar adskillelse mellem parkdelen og kirkegårdsdelen. Denne adskillelse er allerede igangsat. I dag er det imidlertid uklart for en del brugere, at de ikke færdes i en park, men på en kirkegård. Der er således kirkegårdsbrugere, der føler sig generet af f.eks. motionsløbere og hundeluftere. Der skal derfor kigges nærmere på denne brug.

By-, Kultur- og Miljøområdet vurdering

By-, Kultur- og Miljøområdet vurderer, at den udarbejdede udviklingsplan giver et godt udgangspunkt for det fremtidige arbejde med og retning for udviklingen af Solbjerg Parkkirkegård. Planen sikrer en opfyldelse af visionen til gavn for både naboer og slægtninge til de begravede og for alle byens borgere og andre besøgende til parkkirkegården. Det vurderes, at såvel parkkirkegårdens rekreative værdi som den bymæssige kant mod Roskildevej kan forstærkes ved at skærme kirkegården fra støj ved at tilføje bymæssige funktioner og boliger i randen indpasset i respekt for områdets karakter.

Økonomi

En realisering af udviklingsplanen vil koste knap 37 mio. kr. i nutidskroner.

Ved en omlægning af opgaver, som derfor ikke vil blive udført, vil der kunne anvendes 950.000 kr.-1.250.000 kr. årligt. Hvis planen skal realiseres hurtigere - f.eks. inden for den skitserede tidsplan på 16 år - vil der være behov for tilførsel af mellem 1,1-1,4 mio. kr. om året.

Borgmesterpåtegning

Nej

Behandling

Miljø- og Trafikudvalget, Magistraten og Kommunalbestyrelsen

Historik

Indstilling 25. september 2023, pkt. 149:

By-, Kultur- og Miljøområdet indstiller, at udvalget godkender, at udviklingsplanen danner rammerne for det videre arbejde med og retning for udviklingen af Solbjerg Parkkirkegård.

Beslutning fra Miljø- og Trafikudvalget 2022-25, 25. september 2023, pkt. 149:

Miljø- og Trafikudvalget udsatte sagen med henblik på, at der arrangeres en besigtigelse for udvalget hurtigst muligt en mandag morgen med start kl. 08.15.

Indstilling 30. oktober 2023, pkt. 174:

By-, Kultur- og Miljøområdet indstiller, at udvalget godkender, at udviklingsplanen danner rammerne for det videre arbejde med og retning for udviklingen af Solbjerg Parkkirkegård.

Bilag

Bilag_1_Indstilling_Udkast_til_vision_udviklingsplan_SOL

Bilag_2_Indstilling_delvis_nedlaeggelse_SOL

Bilag_3_Indstilling_hoeringsnotat_SOL

Bilag_5_Budget_Finansiering_SOL

Bilag_4_Udviklingsplan_SOL

Punkt 299: Skybrudspakke 2024

05.01.02-G01-1-23

Resume

Miljø- og Trafikudvalget får med denne sag forelagt forslag til Skybrudspakke for 2024 samt enkelte justeringer af allerede igangsatte projekter fra tidligere skybrudspakker til godkendelse. Skybrudspakke 2024 indeholder de klimatilpasningsprojekter, som planlægges igangsat i 2024. Forslaget til Skybrudspakke 2024 er udarbejdet med afsæt i den rækkefølgeplan for skybrudsprojekterne, som udvalget godkendte den 13. juni 2022.

Beslutning

Magistraten og Miljø- og Trafikudvalget indstiller,

1. at den forelagte disponering af rådighedsbeløb og anlægsbevillinger vedrørende anlægspulje for "Klimatilpasningsprojekter i samarbejde med Frederiksberg Forsyning" godkendes (gældende for den takstfinansierede pulje såvel som for den skattefinansierede pulje), og at omdisponeringer på igangværende skybrudsprojekter, jf. tabel 1 i økonomiafsnittet, godkendes,
2. at der meddeles anlægsbevillinger på 157,0 mio. kr. til takstfinansierede klimatilpasningsprojekter samt anlægsbevillinger på 30,6 mio. kr. på skattefinansierede klimatilpasningsprojekter, jf. tabel 1 i økonomiafsnittet, og at dette finansieres af puljer til takst- og skattefinansierede klimatilpasningsprojekter i perioden 2024-2027, samt at rådighedsbeløb på alle klimatilpasningsprojekter ændres som beskrevet i tabel 1 i bilag 1,
3. at de takstfinansierede anlægsudgifter midlertidigt finansieres via byggekreditter og omlægges til endelige lån i takt med, at de enkelte delprojekter afsluttes, og at bevillinger til lånoptagelse forskydes imellem årene svarende til de i sagerne angivne ændringer i takstfinansierede anlægsudgifter og
4. at projektpakke 6 anbefales til godkendelse hos Frederiksberg Forsynings bestyrelse.

Indstilling

Miljø- og Trafikudvalget indstiller,

1. at den forelagte disponering af rådighedsbeløb og anlægsbevillinger vedrørende anlægspulje for "Klimatilpasningsprojekter i samarbejde med Frederiksberg Forsyning" godkendes (gældende for den takstfinansierede pulje såvel som for den skattefinansierede pulje), og at omdisponeringer på igangværende skybrudsprojekter, jf. tabel 1 i økonomiafsnittet, godkendes,
2. at der meddeles anlægsbevillinger på 157,0 mio. kr. til takstfinansierede klimatilpasningsprojekter samt anlægsbevillinger på 30,6 mio. kr. på skattefinansierede klimatilpasningsprojekter, jf. tabel 1 i økonomiafsnittet, og at dette finansieres af puljer til takst- og skattefinansierede klimatilpasningsprojekter i perioden 2024-2027, samt at rådighedsbeløb på alle klimatilpasningsprojekter ændres som beskrevet i tabel 1 i bilag 1,
3. at de takstfinansierede anlægsudgifter midlertidigt finansieres via byggekreditter og omlægges til endelige lån i takt med, at de enkelte delprojekter afsluttes, og at bevillinger til lånoptagelse forskydes imellem årene svarende til de i sagerne angivne ændringer i takstfinansierede anlægsudgifter og
4. at projektpakke 6 anbefales til godkendelse hos Frederiksberg Forsynings bestyrelse.

Sagsfremstilling

Miljø- og Trafikudvalget får med denne sag forelagt forslag til Skybrudspakke 2024 samt enkelte justeringer af allerede igangsatte projekter, der er besluttede under tidligere skybrudspakker, til godkendelse.

Baggrund

I 2016 besluttede Kommunalbestyrelsen at gennemføre et skybrudssikringsprogram med henblik på at gøre Frederiksberg mere robust over for fremtidige klimaændringer. Målsætningen er at der ved en såkaldt 100-årshændelse maksimalt må stå 10 cm. vand i gennemsnit på Frederiksberg. Målsætningen blev fastlagt i en afvejning mellem udgifter til tiltag og samfundsøkonomisk gevinst.

Målsætningen indebærer blandt andet, at der i kommunen frem til 2036 skal håndteres 254.000 m³ regnvand i klimatilpasningsprojekterne. Disse udføres i et samarbejde mellem kommunen og Frederiksberg Forsyning under den såkaldte medfinansieringsordning. Der på nuværende tidspunkt færdiganlagt 48 kommunale klimatilpasningsprojekter, som til sammen kan rumme ca. 38.000 m³ regnvand - dette svarer til 15 % af målsætningen om, at kommunen frem til 2036 skal håndteres 254.000 m³ regnvand i klimatilpasningsprojekterne. I alt er der planlagt ca. 127.000 m³ klimatilpasningsprojekter på Frederiksberg, hvilket svarer til ca. 50 % af den samlede målsætning. Dette betyder, at

Frederiksberg er en af de kommuner i Danmark der er længst med at implementere klimatilpasningsplaner og dermed nå målet om at klimatilpasse byen til de kommende klimaforandringer.

For at sikre, at der kun bliver anlagt den nødvendige mængde klimatilpasningsprojekter, og at de er placeret der, hvor de gør mest gavn, er alle de foreslåede klimatilpasningsprojekter forud for igangsættelsen blevet kvalificeret i forbindelse med udarbejdelse af hydrauliske oplandsplaner og volumennotaer.

Lovgrundlaget for skybrudssikringen blev ændret i 2021. Ændringen i lovgrundlaget betyder, at forudsætningerne for gennemførelse af skybrudsprojekter er mere usikre end i 2016. Der er imidlertid mulighed for en overgangsordning under det tidligere regelsæt. Derfor vedtog Miljø- og Trafikudvalget den 13. juni 2022 en rækkefølgeplan over de skybrudsprojekter, det er mest fordelagtigt at anlægge frem til 2027, hvor overgangsordningen udløber. Det fremlagte forslag til Skybrudspakke 2024 tager afsæt i rækkefølgeplanen og overgangsordningen. Indsatsen med klimatilpasningen opnås fortsat gennem anlæg af konkrete skybrudsprojekter, men udfoldes også ved at integrere øvrige politiske prioriteringer undervejs i arbejdet, som f.eks. øget biodiversitet og reduktion af miljøbelastningen ved anlæg af projekterne.

Generelt er der ved anlæggelse og drift af skybrudsprojekterne stort fokus på at undgå forringelser af miljøet og på at mindske CO₂-påvirkningen. Der arbejdes med systematisk at mindske miljøbelastningen i projekterne ved at indsamle erfaringer løbende i analyser på tværs af fagligheder og indsatsområder. Erfaringerne indarbejdes i projekterne via nye tiltag, der minimerer miljøbelastningen. Denne metodik sikrer, at miljøpåvirkningen ved anlæg og drift af skybrudsprojekterne begrænses mest muligt ud fra 'best practice' på det givne anlægstidspunkt og ved drift af anlæg efterfølgende.

På den måde bliver skybrudsprojekterne et eksempel på kontinuerlig miljøforbedring, hvor traditionelle anlægsmetoder bliver erstattet med nye innovative løsninger, der er mindre miljøbelastende.

Skybrudspakke 2024

Forslaget til Skybrudspakke 2024 indeholder de projekter, der anbefales igangsat i 2024 samt tilhørende forslag til disponering af midlerne afsat til skybrudsprojekter. Udvalget vil senere få de enkelte projektforslag til endelig godkendelse, når disse foreligger i projekteret form. Forslaget omfatter igangsættelse af 12 nye projekter. Der er tale om en stor portefølje, som skal sikre fremdriften og øge muligheden for, at de vigtigste skybrudsprojekter kan nå at blive anlagt under overgangsordningen.

Forslaget til Skybrudspakke 2024 omfatter følgende nye projekter, som igangsættes i 2024:

Tesdorpsvej og Emanuel Olsens Vej	Vejene anlægges som forsinkelses- og fordelingsveje for regnvandet, som opsamles og ledes til skybrudsledningen under Femte Juni Plads.
Howitzvej	Vejen anlægges som transport- og fordelingsvej for regnvandet, som ledes til pladsen bag rådhuset.
Steen Blichers Vej og Poul Møllers Vej	Vejene anlægges som transport- og fordelingsveje for regnvandet, som ledes til pladsen bag rådhuset.
Søndermarken Kirkegård	Pladsen anlægges som en central forsinkelsesplads for området. Det vil blive undersøgt om projektet giver mulighed for renovering og forskønnelse af kirkegården.
Magnoliavej, vest	Vejen anlægges som forsinkelses- og fordelingsvej for regnvandet, som opsamles og evt. ledes til Søndermark Kirkegård.
Nandrupsvej, idrætsplads	Pladsen anlægges som en central forsinkelsesplads i forbindelse med den planlagte udskiftning af kunstgræsset på pladsen.
Bycampus skybrudspark	Parken anlægges som en central forsinkelsesplads, som opsamler regnvand i bycampusområdet. Projektet samtænkes med et midlertidigt by- og parkrum, indtil der bygges en hal på den østlige del af området.

Grøndalsengen, syd	Området anlægges som en central forsinkelsesplads, som indarbejdes som en del af Grøndalsparken og Harestrup Å samarbejdet.
Grøndalsvej vest	Vejen anlægges som forsinkelsesvej og forberedes til at kunne lede skybrudsvand til Grøndalen. Arbejdet koordineres med fortovsrenovering, kantstensopretning og evt. plantning af nye træer.
Egernvej	Vejen anlægges som fordelingsvej for regnvand, som samles gennem området og på sigt ledes til Grøndalen.
Skolen på Duevej, udbedring af skybrudsprojektet	Der afsættes 4 mio. kr. i skolegårdspuljen til at opgradere skybrudsprojektet i skolegården, så det kommer til at fungere efter hensigten.
Drosselvej	Vejen anlægges som forsinkelses- og fordelingsvej for regnvandet, som opsamles og ledes til forsinkelsesprojektet i Egernvej Anlægget. Vejen indgår som en del af det igangværende klimatilpasningsprojekt "Fuglebakkevarteret 1".
Forundersøgelser 2024, øst og vest	Der afsættes midler til at forsætte udarbejdelsen af hydrauliske oplandsplaner for Frederiksberg øst og vest.

Justering af igangværende projekter

Der foreslås ligeledes gennemført følgende justeringer af igangværende projekter:

V.E. Gamborgs Vej	I forbindelse med udarbejdelsen af skybrudsprojektet på det grønne areal på V.E. Gamborgs Vej afsættes der 0,25 mio. kr. til at renovere og udbedre beplantningen samt opholds- og cykelparkering på området.
Mathilde Fibigers Vej	Da der i forbindelse med skybrudsprojektet på Mathilde Fibigers Vej anlægges et større regnvandsbed end oprindelige planlagt, overføres der 0,4 mio. kr. i skattemidler til projektet for at sikre en rigelig og biodivers beplantning i bedet.
Betty Nansens Allé	Budgettet forøges med 2,1 mio. kr. takstmidler, samt 0,8 mio. kr. skattemidler, da der i dette projekt er valgt en type regnvandsmagasiner, der udleder mindst mulig CO2, samt har mindst mulig miljøpåvirkning. Magasinerne er dog dyrere end de oprindeligt budgetterede.
Peter Bangs vej	Budgettet forøges med 45,4 mio. kr. takstmidler, samt 5,5 mio. kr. skattemidler pga. en udvidelse af volumenet på 1400 m ³ , samt tilretning af budgettet i forhold til nyligt udarbejdet anlægsforslag.
Frb. Idrætspark	Budgettet forøges med 31,5 mio. kr. takstmidler, pga. en udvidelse af volumenet på 750 m ³ , samt tilretning af budgettet i forhold til nyligt udarbejdet anlægsforslag.
Glahns Allé	Da det har vist sig muligt at finde plads til regnvand fra Glahns Allé i anlægget på Borgmester Godskesens Plads, vil udgifter til dette projekt fremover blive afholdt på projektet på Borgmester Godskesens Plads
Forundersøgelser vest 2023	Budgettet til forundersøgelser vest øges med 400.000 kr. for bl.a. at færdiggøre oplandsplan 19.

Forslaget til projekter, som igangsættes og justeres med Skybrudspakke 2024, er godkendt i styregruppen for skybrudshåndtering (Frederiksberg Kommune og Frederiksberg Forsyning).

Med undtagelse af projektet Tesdorpsvej og Emanuel Olsens Vej , som er en del af den allerede igangsatte projekt pakke 5, er alle de øvrige projekter, omfattet af projektpakke 6, som det anbefales at igangsætte.

Projektpakke 6

Projektpakkerne indeholder de udvalgte skybrudsprojekter fra overgangsordningen, der anbefales anlagt inden for de næste fire år. Eftersom projektpakkerne er en metode til at aktivere takstfinansieringen af projekterne, som Frederiksberg Forsyning administrerer, er det også Frederiksberg Forsynings bestyrelse, som formelt godkender projektpakkerne.

Der er allerede ansøgt og igangsat fem projektpakker, som omfatter gennemførte og igangsatte projekter. Der er fra Forsyningssekretariatet intet krav om, at de enkelte projektpakker skal være afsluttet før nye opstartes, eller at de ikke kan igangsættes forskudt af hinanden. Det betyder, at de igangværende projektpakker og en ny projektpakke kan implementeres sideløbende. De projekter, som er omfattet af den konkrete projektpakke, skal dog være anlagt inden for fire år efter, at projektpakken er igangsat.

I projektpakken må omkostningerne til medfinansieringsprojektet samlet set ikke være dyrere, end hvis projektpakken skulle være udført som en traditionel kloakløsning. Det betyder, at det enkelte skybrudsprojekt kan tåle at blive dyrere end det oprindeligt budgetterede, hvis det indgår i en projektpakke, som samlet set opfylder kravene til medfinansiering. Projektpakkerne giver således en større økonomisk robusthed i forhold til at sikre medfinansiering af projekterne.

For at kunne finansiere visse af skybrudsprojekterne i Skybrudspakke 2024 foreslås det, at det anbefales Frederiksberg Forsynings bestyrelse, at igangsættelsen af projektpakke 6 godkendes med følgende projekter:

Oversigt over planlagte takstfinansierede skybrudsprojekter i projektpakke 6

Projekter	Beløb i kr.
Tesdorpsvej og Emanuel Olsens Vej	25.953.300
Howitzvej	3.904.250
Steen Blichers Vej og Poul Møllers Vej	3.569.600
Søndermark Kirkegård	6.135.250
Magnoliavej, vest	14.145.000
Nandrupsvej, idrætsplads	7.362.300
Bycampus skybrudspark	10.151.050
Grøndalsengen, syd	7.418.075
Grøndalsvej vest	10.300.000
Egernvej	10.800.000

By-, Kultur- og Miljøområdet vurdering

By-, Kultur- og Miljøområdet vurderer, at de foreslåede projekter, som anbefales godkendt med Skybrudspakke 2024, er nødvendige for at anlægge de planlagte skybrudsprojekter inden for overgangsordning, som løber frem til 2027.

Økonomi

Der søges i indeværende sag om anlægsbevillinger på netto 157,0 mio. kr. til takstfinansierede projekter finansieret af puljen til takstfinansierede skybrudsprojekter i perioden 2024-2027.

Der søges i indeværende sag om anlægsbevillinger på netto 30,6 mio. kr. til skattefinansierede projekter finansieret af puljen til skattefinansierede skybrudsprojekter i perioden 2024-2027.

De takstfinansierede anlægsudgifter finansieres ved kommunens optagelse af byggekredit i anlægsperioden. Byggekreditten omlægges til endelig belåning i takt med afslutning af de enkelte delprojekter. Ydelserne på de endelige lån betales i første omgang af Frederiksberg Kommune og viderefaktureres efterfølgende til Frederiksberg Forsyning. Takstmidlerne er ikke omfattet af anlægsrammen. I forbindelse med udarbejdelsen af regnvandsplanen vil der blive

udarbejdet en revideret vurdering af de samlede omkostninger ved klimatilpasning af byen inkl. beregning af konsekvenser for forbrugerpriserne på vandtaksterne.

Med indeværende sag forskydes lånoptag til takstfinansierede anlægsprojekter. Forskydningen fordeler sig i årene som følger: 2023: -49,1 mio. kr., 2024: 32,6 mio. kr., 2025: 67,8 mio. kr. og 2026: -51,3 mio. kr. Det samlede rådighedsbeløb på alle takstfinansierede klimatilpasningsprojekter fremgår derudover af bilag 2.

Den samlede nettoændring af anlægsbevillinger fremgår af tabel 1. Ændringerne består af de i sagen nævnte budgetændringer, justering af budget på igangværende projekter af teknisk karakter og anlægsbevillinger til nye projekter, der igangsættes med vedtagelse af skybrudspakke 2024. Der er i sagen et 1:1 forhold imellem afgivne bevillinger og justeringer i rådighedsbeløb.

Ændringer i rådighedsbeløb og periodiseringen af ændringerne fremgår i bilag 1. Bilaget viser ændringerne i rådighedsbeløb for projekterne i tabel 1 samt forskydningerne i rådighedsbeløb på igangværende klimatilpasningsprojekter, hvor anlægsbevillingen ikke ændres. Med vedtagelse af sagen justeres klimatilpasningsprojekternes rådighedsbeløb til det angivne i bilag 1.

Tabel 1: Anlægsbevillinger

Bevillingsmæssige ændringer angivet i 1.000 kr.	Beløb Takst	Beløb Skat
<i>Ændring af anlægsbevillinger på igangværende projekter</i>		
Peter Bangs Vej, etape II	45.384	5.500
Betty Nansens Allé	2.100	800
Jacobys Allé / Frydendalsvej	-2.889	-978
Ane Katrines Vej, Nitivej, Priorvej	-	130
Frederiksberg Idrætspark	31.500	500
Forundersøgelser, øst 2022	-700	26
Forundersøgelser, vest 2022	-1.300	-49
Mathilde Fibigers Vej	-	400
Stockflethsvej og Grøndalsvej	-	-400
Borgmester Godskes Plads	-8.079	-
Glahns Allé	-12.047	-2.231
Forundersøgelser, vest 2023	400	-
V.E Gamborgs Vej	-	250
Projektledelse vedr. Trafik og Byrum 2023	-	771
Projektledelse vedr. Miljø 2023	-	272
Projektledelse vedr. Trafik og Byrum pulje	-	-500

Projektledelse vedr. Trafik og Byrum 2022	-	-271
Projektledelse vedr. Miljø 2022	-	-272
Egernvej Anlægget	2.241	-
Forundersøgelser, øst 2021	-535	-
Forundersøgelser, vest 2021	-469	-
Emil Chr. Hansens Vej	-73	-
Deltotal ændring af anlægsbevillinger på igangværende projekter	55.533	3.948
<i>Anlægsbevilling til projekter der igangsættes med skybrudspakke 2024</i>		
Tesdorpsvej og Emanuel Olsens Vej	25.900	3.800
Howitzvej	3.900	1.450
Steen Blichers Vej og Poul Møllers Vej	3.570	1.110
Søndermark Kirkegård	6.100	6.400
Magnoliavej, vest	14.100	2.200
Nandrupsvvej, idrætsplads	7.300	3.900
Bycampus skybrudspark	10.100	-
Grøndalsengen, syd	7.400	2.230
Grøndalsvej, vest	10.300	550
Egernvej	10.800	4.000
Forundersøgelser, 2024 øst	1.000	500
Forundersøgelser, 2024 vest	1.000	500
Deltotal anlægsbevillinger til projekter, der igangsættes med skybrudspakke 2024	101.470	26.640
<i>Samlede nettoændringer af anlægsbevillinger</i>		
Total samlede nettoændringer af anlægsbevillinger	157.003	30.588
Budgetkonto - klimatilpasningsprojekter Takst - udmøntning af takstfinansierede projekter	-157.003	-
Budgetkonto - klimatilpasningsprojekter Skat - udmøntning af skattefinansierede projekter	-	-30.588

Borgmesterpåtegning

Intet at bemærke.

Behandling

Miljø- og Trafikudvalget, Magistraten, kommunalbestyrelsen.

Historik

Indstilling 30. oktober 2023, pkt. 177:

By-, Kultur- og Miljøområdet indstiller,

1. at den forelagte disponering af rådighedsbeløb og anlægsbevillinger vedrørende anlægspulje for "Klimatilpasningsprojekter i samarbejde med Frederiksberg Forsyning" godkendes (gældende for den takstfinansierede pulje såvel som for den skattefinansierede pulje), og at omdisponeringer på igangværende skybrudsprojekter, jævnfør tabel 1 i økonomiafsnittet, godkendes,
2. at der meddeles anlægsbevillinger på 157,0 mio. kr. til takstfinansierede klimatilpasningsprojekter samt anlægsbevillinger på 30,6 mio. kr. på skattefinansierede klimatilpasningsprojekter, jævnfør tabel 1 i økonomiafsnittet, og at dette finansieres af puljer til takst- og skattefinansierede klimatilpasningsprojekter i perioden 2024-2027, samt at rådighedsbeløb på alle klimatilpasningsprojekter ændres som beskrevet i tabel 1 i bilag 1,
3. at de takstfinansierede anlægsudgifter midlertidigt finansieres via byggekreditter og omlægges til endelige lån i takt med, at de enkelte delprojekter afsluttes, og at bevillinger til lånoptagelse forskydes imellem årene svarende til de i sagerne angivne ændringer i takstfinansierede anlægsudgifter - og
4. at projektpakke 6 anbefales til godkendelse hos Frederiksberg Forsynings bestyrelse.

Bilag

Bilag 2. rådighedsbevillinger på takstfinansierede klimatilpasningsprojekter

Bilag 1. ændringer i rådighedsbevillinger - klimatilpasningsprojekter

Punkt 300: Etablering af affaldsordning for bleer til genanvendelse

07.01.00-A00-1-22

Resume

Kommunalbestyrelsen skal tage stilling til, hvorvidt der skal etableres en affaldsordning for bleer til genanvendelse i Frederiksberg Kommune. Indsatsen har afsæt i 'Ressource- og Affaldsplan 2026 – Genbrugslaboratorium Frederiksberg', hvor separat indsamling af bleer er et af de mulige virkemidler til opfyldelse af målene om mere genanvendelse og bedre sortering hos borgerne og i kommunens institutioner.

Beslutning

Magistraten og Miljø- og Trafikudvalget indstiller,

1. at der etableres en obligatorisk indsamlingsordning af bleaffald til genanvendelse i kommunale vuggestuer og børnehaver fra 3. kvartal 2025,
2. at der etableres en forsøgsordning med indsamling af bleaffald fra kommunale plejehjem og plejeboliger fra 3. kvartal 2025,
3. at der etableres en forsøgsordning med indsamling af bleaffald fra større etageboliger, f.eks. i almennyttige boligforeninger og udvalgte gårde af en vis størrelse i laboratedistriktet fra 3. kvartal 2025 og
4. at der etableres en frivillig tilmeldeordning for indsamling af bleaffald fra villaer og etageboliger fra 3. kvartal 2025.

Indstilling

Miljø- og Trafikudvalget indstiller,

1. at der etableres en obligatorisk indsamlingsordning af bleaffald til genanvendelse i kommunale vuggestuer og børnehaver fra 3. kvartal 2025,
2. at der etableres en forsøgsordning med indsamling af bleaffald fra kommunale plejehjem og plejeboliger fra 3. kvartal 2025,
3. at der etableres en forsøgsordning med indsamling af bleaffald fra større etageboliger, f.eks. i almennyttige boligforeninger og udvalgte gårde af en vis størrelse i laboratedistriktet fra 3. kvartal 2025 og
4. at der etableres en frivillig tilmeldeordning for indsamling af bleaffald fra villaer og etageboliger fra 3. kvartal 2025.

Sagsfremstilling

Selvom borgerne på Frederiksberg allerede er godt i gang med at sortere deres affald i de ti lovpligtige affaldstyper, er der fortsat et stykke vej til realiseringen af målet om 72 pct. reel genanvendelse 'Ressource- og Affaldsplan 2026 – Genbrugslaboratorium Frederiksberg', som Kommunalbestyrelsen vedtog den 14. juni 2021. Der er derfor behov for at udforske nye genanvendelsesmuligheder. I 2022 blev ca. 50 pct. af husstandenes affald indsamlet med henblik på genanvendelse (kortlægning fremgår af bilag 1). Separat indsamling af bleer er et af de mulige virkemidler til opfyldelse af målene, som er beskrevet i planen.

I restaffaldsanalysen (jf. bilag 2) fra ultimo 2022 bestod 10 pct. af de frederiksbergske husholdningers restaffald af bleer, mens hele 64 pct. af børneinstitutionernes restaffald var bleer. Forvaltningen er ikke bekendt med indsamlingspotentialer for plejehjem og plejeboliger, men det skønnes, at mængden af bleaffald vil være mindst lige så højt som børneinstitutionernes. Der ligger derfor et stort potentiale i at få indsamlet bleer separat til genanvendelse.

Bleer består hovedsageligt af plast, cellulose og Super Absorberende Polymere (SAP). Cellulosefibre kan afsættes til papirproduktion eller som blandingsprodukt med genanvendte SAP'ere til fremstilling af f.eks. kattegrus. Plasten (PP og PE) kan afsættes som genanvendt plast. SAP'ere kan ligeledes afsættes som særskilt materiale, da det har en stor værdi for forskellige brancher, herunder byggeri. Den reelle genanvendelsesprocent vil være omkring 24-37 pct., da bleer indeholder en stor mængde vand. Det er også grunden til, at det er en dårligt fraktion til forbrænding.

Indsamling i daginstitutioner

Forvaltningen planlægger at indsamle bleaffald fra kommunale institutioner til genanvendelse. Det forventede potentiale fra børneinstitutionerne er 160 tons årligt. Frederiksberg Kommune deltog i et projekt vedr. genanvendelse af komposterbare bleer fra børneinstitutionen Mariendal i efteråret 2022. Forsøget viste, at det ikke var til gene for personalet at kildesortere bleaffaldet, idet projektet dog samtidig viste, at genanvendelige bleer ikke kan erstatte konventionelle på nuværende tidspunkt. Det vurderes, at ordningen vil være relativt nem at implementere, da børneinstitutionerne har faste puslestationer med affaldsbeholdere, og at bleer allerede pakkes i særskilte poser (evalueringsrapport fremgår af bilag 3).

Indsamling på plejehjem og i plejeboliger

Forvaltningen planlægger ligeledes at implementere en forsøgsordning for bleaffald fra plejehjem og plejeboliger. Det vil kræve et gennemgående planlægningsarbejde at finde en god sorteringsløsning, da beboere på plejehjem og plejeboliger har egne lejligheder og deraf ikke har en central skiftestation. Forsøget vil deraf være fokuseret omkring at finde en indendørs sorteringsløsning.

Forvaltningen kan supplerende bemærke, at mobilsug ikke er en optimal løsning for afhentning af restaffald på plejehjem, idet hverken sugebiler eller rørføring er dimensioneret til at håndtere f.eks. poser med voksenbleer. Det resulterer i stoppede rør og uhygiejniske forhold for renovationsmedarbejderne. Derudover er mobilsug en kostbar løsning, idet der ses ind i en fremtid med mindre restaffald. Forvaltningen forventer at forelægge en sag på et senere tidspunkt fsva. fremtidige etablering af mobilsug på Frederiksberg.

Forudsætninger og potentiale

Københavns Kommune laver pt. et udbud for behandling af bleaffald, hvor kommunen afsøger markedet for en behandlingsløsning i Danmark. Kontrakten skal starte 1. januar 2024 med halvandet års implementeringsperiode. Deraf vil der tidligst kunne afleveres bleer til genanvendelse fra 3. kvartal 2025. Hvis der kan findes en behandlingsløsning i Danmark, implementerer Københavns Kommune en husstandsnaer indsamling i hele kommunen jf. beslutning i Børgerrepræsentationen den 24. august 2023.

Forvaltningen (i Frederiksberg Kommune) foreslår en indsamlingsordning fra 3. kvartal 2025, hvor alle institutioner skal indsamle bleaffald i en særskilt beholder til genanvendelse. Der igangsættes sideløbende en forsøgsordning med plejehjem for at afdække mulighederne for en lignende indsamlingsløsning. Der vil ligeledes arbejdes på en forsøgsordning for større boligområder, som kan få stillet en 240L-beholder til rådighed. Alternativt kan større gårde fra laboratedistriktet eller områder i regi af Boligforum inddrages. Forvaltningen vurderer, at der via denne ordning vil kunne indsamles 250-300 tons bleaffald årligt. Hvis evalueringen viser, at ordningen er en succes, kan det overvejes om ordningen, i tråd med den politiske beslutning i København, skal gøres obligatorisk i områder med mange børn mellem 0-3 år. Miljø- og Trafikudvalget vil i så fald blive præsenteret for en sag primo 2026.

Restaffaldsanalysen for Frederiksberg Kommune fra december 2022 indikerede, at der findes et samlet potentiale på omkring 2800-3000 tons bleaffald årligt i hele Frederiksberg Kommune.

Implementeringen af ordningen forudsætter, at der som resultat af Københavns Kommunes udbud etableres et behandlingsanlæg i Danmark, hvor bleaffaldet kan behandles. Det forudsættes desuden, at indsamlingen kan foregå på en for renovationsmedarbejderen hensigtsmæssig måde og i en af de el-skraldebiler, som Frederiksberg Kommune råder over.

Drift af bleaffaldsordningen

Københavns Kommune har opnået gode erfaringer fra et forsøg om bleindsamling gennemført i efteråret 2022 (jf. bilag 4). Blandt andet er det erfaret, at bleaffald kan indsamles i standardbeholdere og tømmes med standard el-skraldebiler. Der forventes ikke særlige lugtgener, da bleerne som i dag oftest er emballeret i en eller flere poser, inden de bliver smidt i blebeholderen nede i gården. Forsøget viste, at 43 pct. af bleaffald i de medvirkende etageejendomme blev frasorteret, mens 85 pct. blev frasorteret i de medvirkende børneinstitutioner. Interviews og spørgeskemaundersøgelse fra indsamlingsforsøget viser, at der er stor opbakning fra københavnere i målgruppen til en indsamlingsordning for bleaffald. Yderligere er det under forsøget erfaret, at mange husstande i forvejen har deres bleaffald adskilt fra deres andet affald, f.eks. har mange en blespand ved puslebordet, hvorfor der ikke forventes særlige udfordringer ved sorteringen.

Markedet for genanvendelse af bleaffald

Der findes genanvendelsesvirksomheder til bleaffald i blandt andet Holland, Italien og Wales, men pt. ingen anlæg i Skandinavien. Der er tale om et marked under konstant udvikling, og der er gode afsætningsmuligheder for genanvendt plast og cellulose. Ved flere af behandlingsløsningerne bliver disse materialestrømme brugt til at fremstille f.eks. byggematerialer og andre plastprodukter (jf. bilag 5). Københavns Kommune har i samarbejde med Affald- og Ressourceindustrien haft en dialog med genanvendelsesvirksomheder i Danmark med interesse i at investere i et blegenanvendelses anlæg. Som det første skridt i udbudsprocessen vil forvaltningen i Københavns Kommune i de kommende måneder påbegynde en markedsdialog med disse genanvendelsesvirksomheder. Ligesom de har en løbende dialog med en række danske, svenske og norske kommuner, der også har vist interesse i at etablere en indsamlingsordning for bleaffald og på sigt bruge samme genanvendelsesvirksomhed som Københavns Kommune.

Videre proces

I forbindelse med Københavns Kommunes udbud af bleaffald har Københavns Kommune udsendt uforpligtende hensigtserklæringer til danske, svenske og norske kommuner. I hensigtserklæringen bliver kommunerne bedt om at tilkendegive en interesse for en fremtidig ordning for indsamling og behandling af bleaffald. Hensigtserklæringerne blev udsendt sammen med udbudsmaterielet for at vise en potentiel tilbudsgiver, at der er et marked for at etablere en behandlingsanlæg i Danmark/Skandinavien. Forvaltningen har afgivet en hensigtserklæring, som er betinget af en politisk

vedtagelse af ordningen. Forvaltningen er bekendt med, at Vestforbrænding har sendt en lignende hensigtserklæring på vegne af sine ejerkommuner. Når Kommunalbestyrelsen har behandlet indstillingen, vil forvaltningen meddele Københavns Kommune og de potentielle tilbudsgivere om udfaldet.

Miljø- og Trafikudvalget vil blive orienteret om udfaldet af processen, når udbudsprocessen i København er gennemført, og der er fundet en behandlingsløsning (forventeligt i december 2024). Såfremt udbuddet ender med etablering af et anlæg i Danmark, vil forvaltningen igangsætte planlægningen af implementeringen af ordningen på Frederiksberg.

By-, Kultur- og Miljøområdet vurdering

By-, Kultur- og Miljøområdet vurderer, at bleaffaldsordningen vil understøtte opnåelsen af de overordnede målsætninger i 'Ressource- og Affaldsplan 2026 – Genbrugslaboratorium Frederiksberg' om 72 pct. reel genanvendelse.

Økonomi

Forsøget forventes i 2025 at kunne finansieres af udviklingsmidlerne i 'Ressource- og Affaldsplan 2026 – Genbrugslaboratorium Frederiksberg' (behandlingsudgifter samt kommunikation om ordningen) samt Frederiksberg Renovations driftsbudget for restaffald (indsamlingen svarende til ca. 400.000 kr. årligt). En videreførelse samt udbredelse af ordningen vil kræve et særskilt gebyr for bleaffaldsordningen, som vil blive indregnet i gebyrsagen for 2026. Bliver ordningen en succes, vil der forventeligt være et fald i restaffaldsmængderne, hvorfor gebyret her vil falde.

Borgmesterpåtegning

Nej

Behandling

Miljø- og Trafikudvalget, Magistraten, kommunalbestyrelsen.

Historik

Indstilling 30. oktober 2023, pkt. 173:

By-, Kultur- og Miljøområdet indstiller,

1. at der etableres en obligatorisk indsamlingsordning af bleaffald til genanvendelse i kommunale vuggestuer og børnehaver fra 3. kvartal 2025
2. at der etableres en forsøgsordning med indsamling af bleaffald fra kommunale plejehjem og plejeboliger fra 3. kvartal 2025
3. at der etableres en forsøgsordning med indsamling af bleaffald fra større etageboliger, f.eks. i almennyttige boligforeninger og udvalgte gårde af en vis størrelse i laboratoriedistriktet fra 3. kvartal 2025 - og
4. at der etableres en frivillig tilmeldeordning for indsamling af bleaffald fra villaer og etageboliger fra 3. kvartal 2025.

Bilag

Bilag 1 - Kortlægning af affaldsmængder 2022

Bilag 2 -Restaffaldsanalyse 2022

Bilag 3 - Evalueringsrapport fra forsøg med kosterbare bleer i København

Bilag 4 - Evalueringsrapport fra København om forsøg med bleaffald

Bilag 5 - Faktaark om genanvendelse af bleer

Punkt 301: Lukket

86.11.00-Ø61-28-20